

Ελευθερόπολις

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΧΡΟΝΟΣ 26^{ος} • ΦΥΛΛΟ 102^ο • ΙΟΥΛΙΟΣ, ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2021 • ΤΙΜΗ 0,01 ΕΥΡΩ • ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ

Νέα χάραξη του ΒΟΑΚ

Συνάντηση των συγχωριανών μας πραγματοποιήθηκε στις 22 Αυγούστου στην αίθουσα του Πολιτιστικού Συλλόγου Αρμένων με θέμα τη νέα χάραξη στην περιοχή μας του Βόρειου Οδικού Άξονα Κρήτης (ΒΟΑΚ).

Στη συνάντηση τονίστηκε από τους παρευρισκόμενους ότι η μετακίνηση δυτικά από την παλαιά χάραξη (η οποία περίπου συμπίπτει με τον υφιστάμενο ΒΟΑΚ), με αποτέλεσμα να περνάει από τον κάμπο των Αρμένων, Σκορδυλιανή - Καμαράκια, θα πρέπει να αποφευχθεί επειδή η περιοχή του κάμπου των Αρμένων έχει δενδρώδη

βλάστηση, εύφορες καλλιεργήσιμες εκτάσεις, αξιόλογο φυσικό τοπίο και τουλάχιστον 4 μόνιμες κατοικίες που απαλλοτριώνονται. Εναλλακτικά προτάθηκε να επανεξεταστεί η δυνατότητα διέλευσης του ΒΟΑΚ όπως προβλεπόταν στην αρχική μελέτη, ώστε να αξιοποιηθεί η υφιστάμενη χάραξη και να αποφευχθεί η νέα.

Την άποψη αυτή υιοθέτησε το ΤΕΕ καθώς και το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Αποκορώνου, το οποίο επιπρόσθετα τονίζει ότι θα πρέπει να βρεθεί τρόπος κατασκευής και βιωσιμότητας χωρίς την καταβολή διοδίων.

Έφυγε από κοντά μας

Έφυγε πρόωρα από κοντά μας ο **Μανώλης Πατερράκης**, γιος του Γιάννη Πατερράκη και της Κορνηλίας Βιριράκη. Στη φωτογραφία εικονίζεται, ο δεύτερος όρθιος από τα αριστερά, ανάμεσα στους συμπαίκτες του της ομάδας μπάσκετ των νέων των Αρμένων, στο τουρνουά του Τσιβαρά το 2015.

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 2021

Μίκης Θεοδωράκης: (1925-2021) «Αθάνατος»

Σε ηλικία 96 ετών έφυγε από τη ζωή, στις 2 Σεπτεμβρίου 2021, ο συνθέτης, αγωνιστής και πολιτικός Μίκης Θεοδωράκης. Ο συνθέτης που σημάδεψε την τέχνη και τον πολιτισμό του 20ου αιώνα. Ο Μίκης, που είναι «*φως που πατεί χαρούμενο τον Άδη*»¹. Ο Μίκης, που έκανε τους αγώνες του μουσική και την μουσική του «*μια οικουμενική γλώσσα ελευθερίας*»².

Ο Μίκης Θεοδωράκης γεννήθηκε στη Χίο, από πατέρα Κρητικό και μητέρα Μικρασιάτισσα. Θεωρούσε όμως πάντοτε τον

εαυτό του κρητικό, και επιθυμία του ήταν ο τόπος της τελευταίας κατοικίας του να είναι ο Γαλατάς Χανίων.

Παίρνει μέρος στην Εθνική Αντίσταση, οργανώνεται αρχικά στην ΕΠΟΝ και στη συνέχεια στο ΚΚΕ, συμμετέχει στα Δεκεμβριανά, τραυματίζεται σοβαρά και υφίσταται διώξεις, εξορίες, βασανιστήρια. Εξορίζεται στην Ικαρία και στη Μακρόνησο (1946-1949). Με την υγεία του βαριά κλονισμένη, καταφεύγει στην

Συνέχεια στη σελ. 7

Στο τεύχος που έχετε στα χέρια σας, μπορείτε να διαβάσετε...

- ❖ **σελ. 2:** Στην μικρή πλατεία, του **Γιώργη Καπριδάκη**
- ❖ **σελ. 3:** Πόλεμοι και Προσφυγικό, του **Σταύρου Νικητάκη**
- ❖ **σελ. 3:** Αρμενιανή κουζίνα, του **Γιώργη Καπριδάκη**
- ❖ **σελ. 4 & 5:** Εκδηλώσεις στους Αρμένους, του **Μανώλη Ευθ. Πιπεράκη**
- ❖ **σελ. 6:** Εορτασμός της Μάχης της Κρήτης, του **Π. Πανηγυράκη**
- ❖ **σελ. 7:** Βιβλιοπαρουσίαση «Ο Αποκόρωνας και οι άνθρωποί του» του **Ιωάννη Λεντάρη**, του **Μ. Πιπεράκη**
- ❖ **σελ. 8:** Έκθεση φωτογραφίας του **Τάσου Σκλαβούνου**, του **Μ. Πιπεράκη**
- ❖ **σελ. 9:** Δεκαπενταύγουστος στους Αρμένους
- ❖ **σελ. 10:** Επιστολές
- ❖ **σελ. 11:** Αρμενιανά ομοιοκατάληκτα, του παλιού Αρμενιανού
- ❖ **σελ. 12:** Με γέυση γκαζόζας στα χείλη, της **Κ. Βασσάλου**
- ❖ **σελ. 12:** Το Βαθύ Στενό αφανίζεται, του **Χρ. Ι. Τερεζάκη**
- ❖ **σελ. 14:** Αυτοί που φεύγουν...
- ❖ **σελ. 16:** Δωρεές στην εφημερίδα μας, Διακρίσεις και Επιτυχίες

Στην μικρή πλατεία

Η πλατεία ήταν γεμάτη τα τραπεζάκια όλα έξω και ο καφετζής δεν προκάνει να σερβίρει τσικουδιές και παγωμένες γαζόζες.

Έφτασαν οι καλιτσουνάδες!

Άσπρες ποδάρες, μαύρες τζιπάρες, και αέρα πρωτευουσιάνου!

Ο καφετζής κρυφογελά και εμφανίζει τα πρώτα συμπτώματα άγχους.

Ο Αθηναίος μες την καλή χαρά, κέρασε το μαγαζί διατάζει, κέρασε και τα παιδιά ότι θέλουν... α ρε χωριό μου και σ' αναζήτηξα μουρμουρίζει.

Στην πλατεία απαγορεύεται να μιλάς σοβαρά ή με σοβαρό ύφος. Ο πλάτανος καταγράφει στα φύλλα του όλα τα μυστικά-και τα φύλλα κάποτε πέφτουν- όλες τις κλεψιές στο τάβλι, στα χαρτιά και όλη την κοινωνική κριτική που γίνεται από τους ειδικούς χαμπλοφώνως.

Στην πλατεία θα σταματήσουν να διαλαλήσουν τηνπραμάτεια τους όλοι οι γυρολόγοι: Μανάβηδες, ψαράδες, κοτοπουλάδες και γύφτοι. Κάποτε πέρναγαν και οι πολιτικοί μας για να μας σφίξουν δυνατά το χέρι, και να μας χαιδέψουν ελαφρά την πλάτη, τάζοντας το κατις τις σε όλους.

Τώρα δεν τολμά να περάσει κανείς ούτε για χαιρετούρες κι όλα γίνονται αλλιώςτικα.

Στην πλατεία ο επιστήμονας θα διασκεδάσει ακούγοντας το φιλοσοφημένο καλαμπούρι των γερόντων, και ο αγρότης θα αισθανθεί καλύτερα, πίνοντας την κρασιά του παρέα με τον γιατρό.

Στην πλατεία θα ακούσεις εξυπνάδες και βλακειές, μαγκιές και κακίες, θ' ακούσεις την κυρά Κατίνα να βαταλαλεί... κι όταν δεν

είναι γεμάτη, μπορείς να κουζουρέψεις σε δύο τρεις καρέκλες απολαμβάνοντας σαν τον πασά το ποτό σου.

Ο κύριος Σάκης πίνει το πρωινό του καφεδάκι, καθισμένος πάντα σε πέντε καρέκλες, σιγά-σιγά όμως του μένει μόνο μία. Όλοι επιδιώκουν να κάτσουν από δίπλα του, για να δουν από κοντά τι έχει παραπάνω από αυτούς και είναι Μεγάλος.

Παραδίπλα μια παρέα μεταναστών εργατών έχει γεμίσει το τραπεζάκι της με άδεια μπουκάλια μπύρας και ετοιμάζεται να πάει για ύπνο.

Αύριο ουδείς γνωρίζει σε ποιον θα πουλήσουν την εργατική τους δύναμη και πόσο... γιατί μεγάλωσε ο διάολος μας στο χωριό, να μην κάνουμε καμιά δουλειά χωρίς τον αλλοδαπό μας.

Καθώς βραδιάζει η πλατεία γεμίζει... όλοι ψάχνουν για άδεια καρέκλα και μόλις κάτσουν φωνάζουν κατ' ευθείαν τον καφετζή να τους φέρει να πιουν μια, δεν έχουν λίγη υπομονή, αλλά ο Μιχάλης δεν μασάει από φωνές και σφυριές... παιδιά είμαι σε κρίσιμη ηλικία κάντε λίγο υπομονή κι έφτασε...

Κανείς όμως δεν διαμαρτύρεται και όλοι είναι ευχαριστημένοι.

Επτά "κούπες" πήγε στην πρέφα ο μπάρμπα Μιχάλης χωρίς πολλά ατού κι οι άλλοι του καρέ τον πιστεύουν!

Δεν μιλούν οι απ' έξω, αγριοφωνάζει... ας το διάλοσο μουρμουρίζει...

Πάνω στη μεγάλη οχλαγωγία εμφανίζεται σαν πονηρή καλογιανού κι ένας κοντακιανός Κινέζος κρατώντας στα χέρια του ένα πανέρι με μπιχλιμπίδια, περνά απ' όλα τα τραπεζάκια και εξαφανίζεται με ελαφρά πηδηματάκια, χωρίς να πουλήσει ούτε νυχοκόφτη.

Το βράδυ αργά μεσόκοπες κυρίες ντυμένες σαν εικοσάρες, ψάχνουν τους βαριεστημένους συζύγους τους. Ήρθε η ώρα της μάσας!

Οι έχοντες της πλατείας θα προτιμήσουν κάτι το ελαφρύ στο κοντινό ψαροχώρι.

Συνήθως μια μεγάλη ψαρούκλα ψπτή με τα σχετικά της, οχτάπους καλαμάρια, γκρίκ σάλατος και τα λοιπά, ενώ οι μη έχοντες θα υποστηρίξουν τα ταβερνάκια του χωριού τους.

- Ωραίο σουβλάκι μπαμπά θα ξεφωνίσει το παιδί.

- Καλή τιμή θα σκεφτεί ο μπαμπάς του.

Είναι περασμένα μεσάνυχτα κι η πλατεία έχει αδειάσει. Ο καφετζής τακτοποιεί τα τραπεζάκια του και ετοιμάζεται να κλείσει. Μια παρέα πιτσιρικάδων χαριεντίζεται κάτω από τον πλάτανο, παίζοντας και με τα δύο τους χέρια τα κινητά. Μην παραπονήμαστε όμως γιατί την ελευθερία και καλοπέραση που απολαμβάνουν, εμείς τους τη δώσαμε απλόχερα, χαρίζοντάς τους και τα δικά μας χαμένα ποσοστά.

- Μην στερηθεί τίποτα το παιδί και νά 'χεις το νου σου μη χτυπήσει ρητορεύει η μαμά.

- Δεν έσκισα τη γάτα από νωρίς παιδί μου, μουρμουρίζει ο μπαμπάς.

Φίλοι μπαμπάδες, όσο ζει η γάτα μην περιμένετε λευτεριά.

Την επόμενη μέρα μερικοί είναι μελαγχολικοί, έφτασε η ώρα να εγκαταλείψουν την πλατεία και τον καφενέ... σαν κυνηγημένοι πρόσφυγες φορτώνουν τις βαλίτσες στα αυτοκίνητά τους και ετοιμάζονται να πάρουν το επόμενο παπόρι.

Για φέτος τέλος, ό,τι φάγαμε φάγαμε κι ό,τι δεν φάγαμε του χρόνου, οι όρνιθες, οι κόνικλοι και τα αμνοερίφια, μας τελείωσαν για φέτος...

Όλα θυσιάστηκαν και καταβροχθίστηκαν από τους παραθεριστές, επειδή είχαν την ατυχία να βαπτιστούν χωριάτικα.

Έφυγαν οι Αθηναίοι, έφυγε το καλοκαίρι, Καλό χειμώνα...!!

Υ.Γ Ένα μικρό δείγμα του βιβλίου μου, που κυκλοφορεί τον άλλο μήνα, με τίτλο «Ένα γομάρι θύμησης»..!!

Γιώργης Καπριδάκης

Η "Ε" ενημερώνει ότι η ύλη για το επόμενο φύλλο θα πρέπει να έχει φτάσει στην εφημερίδα μέχρι 4/11/2021.

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση του Συλλόγου
Αρμενιανών Χανίων
«Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ»
Εκδίδεται με τη συνεργασία
της Τοπικής Κοινότητας Αρμένων

ΚΩΔΙΚΟΣ 4125

Εκδίδεται και διευθύνεται
από συντακτική επιτροπή.

Δωρεές στον Τραπεζικό λογαριασμό
Εθνικής Τράπεζας
GR9001101560000015676103433

Εκδότης-Διευθυντής:

Γιάννης Σ. Τσακίρακις
Σουλίου 124, 173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. 210-99.16.613,
Email: itsakir@otenet.gr
www.armenoi.gr
ISSN 1109-3056

Πόλεμοι και Προσφυγικό

Συμφέροντα στον πόλεμο,
αυτοί που θησαυρίζουν,
χωρίς κανένα δισταγμό,
τον θάνατο σκορπίζουν.

Δημιουργούν τους πρόσφυγες,
κ' εκείνοι κατορθώνουν,
να μην τους δέχονται αυτοί
σ' άλλους να τους φορτώνουν.

Σφουρίζουνε αδιάφορα,
δεν τους ενδιαφέρει,
το μόνο όπου σκέφτονται
το τι αυτούς συμφέρει.

Πόλεμος είναι βάρβαρο.
δεν είναι κατ' ανδρικό,
και πάντοτε επικρατεί,
του ισχυρού το δίκιο.

Όπου γίνεται πόλεμος,
και πέφτουνε οι βόμβες,
εκεί θα μείνουν οι νεκροί,
και φεύγουνε οι ζώντες.

Όπου γίνεται πόλεμος,
ανθρώπους βομβαρδίζουνε,
τον δρόμο για την προσφυγιά,
πέρνουνε και βαδίζουνε.

Μπαίνουνε και στη χώρα μας,
με διαφόρους τρόπους,
και πρέπει να φροντίζομε,
εμείς αυτούς τσ' ανθρώπους.

Απ' την Τουρκία φεύγουνε,
με όνειρα κ' ελπίδα,
ότι πηγαίνουν και θα βρουν,
καλύτερη πατρίδα.

Από εκεί δουλέμποροι,
αναλαμβάνουν δράση,
άλλους περνούν δια ξηράς,
κι' άλλους δια θαλάσσης.

Σε φουσκωτά τους βάζουνε,
εις τα νησιά να βγούνε,
άλλοι θα φθάσουν ζωντανοί,
και άλλοι θα πνιγούνε.

Κάποια νησιά πλημμύρισαν,
χιλιάδες οι άνθρωποι,
και όλοι ονειρεύονται,
να πάνε στην Ευρώπη.

Χιλιάδες μεταφέρθηκαν,
καλάδα στην καλάδα,
και σ' άλλα κέντρα αναμονής,
σε όλη την Ελλάδα.

Εις τις σκηνές τους έχουνε,
μέχρι να' ρθεί η ώρα,
κάποιοι να φύγουν από' δώ,
να πάνε σ' άλλη χώρα.

Ελέγχουν διαβατήρια,
να τους διαχωρίσουν,
ποιοί θ' απομείνουνε εδώ,
και ποιοί θ' αποχωρίσουν.

Αυτοί που κάνουν πόλεμο,
κι' όσοι όπλα πουλάνε,
να δέχονται τους πρόσφυγες,
και δίχως να μιλάνε.

Πολλές φορές ο Ερντογάν,
για να μας απειλήσει,
χιλιάδες απ' τους πρόσφυγες,
λέει πώς θ' αμολήσει.

Πράγματι τους μετάφερε,
στον Έβρο κι' επιχείρησε,
αλλά δεν τα κατάφερε,
και πίσω τους εγύρισε.

Έγιν' ο Έβρος αστακός,
κι' όποιος κάνει το μάγκα,
εάν τολμήσει να διαβεί,
θα πέσει στη μαρμάγκα.

Ο Ερντογάν εγίνηκε,
με την Ρωσία φίλος,
και φέρεται και άγεται,
σαν δαγκωνιάρης σκύλος.

Ες τετρακόσ' αγόρασε,
ο Ερντογάν' πο' κει,
και χάλασαν οι σχέσεις του,
με την Αμερική.

Κυρώσεις του επέβαλλαν,
οι σύμαχ' αμερκανοί,
γιατί αυτός δεν άκουσε,
που του' παν μην το κάνει.

Ες τετρακόσα η Αμερική,
δεν θα του επιτρέψει,
να τους κρατήσει δεν μπορεί,
και να τους επιστρέψει.

Κόντρα θα συνεχίζεται,
με την Αμερική,
μέχρι απ' τους πυραύλους,
αυτός ν' απεμπλακεί.

Ο Ερντογάν ακούμπαγε,
πάνω στον Τραμ τον ώμο,
και τώρα που τον έχασε,
έχει μεγάλο πόνο.

Αυτός που πριν στηρίζονταν,
στις' Αμερικής την πλάτη,
τώρα τον απομάκρυνε,
του Πούτη τον πελάτη.

Ο Ερντογάν ανοίχτηκε,
επήρε ο νους τ' αέρα,
μα τώρα ως και σύμμαχοι,
τον έχουν κάνει πέρα.

Σταύρος Νικητάκης

Αρμενιανή Κουζίνα Χοχλιοί με μπάμιες

Από πιτσιρικάς μ' αρέσανε οι χοχλιοί έτσι κι αλλιώς. Θυμούμαι και μας τση ψνε η μάνα μου την άνοιξη με αγκινάρες και κουκιά, σφακιανές πατάτες και πολύ μάραθο, την άλλη μπουμπουριστούς με ροσμαρί για μεζέ με τη φασολάδα, βραστους με λαδόξιδο και ντοματοσαλάτα με πατάτες οφτές, το καλοκαίρι σκαλιστούς με τα κολοκύθια, και τέτοια εποχή τα πρωτοβρέξια με το ρύζι πιλάφι ή με τον ξινόχοντρο. Ακόμη αναζητώ εκείνες τις νοστιμιές της μάνας.

Σήμερα, δοκιμάσαμε κι εμείς από περιέργεια πρώτη φορά με τσοι μπάμιες (σκόρδο κρομμύδι, τριπτή ντομάτα), και μιλάμε ότι μας βγήκε σπέσιαλ μενού υψηλού επιπέδου... τύφλα νάχουν οι κάθε λογής τηλεστάρ σεφ με τα πολλά τατού... Δοκιμάστε το θα σας μείνει...!!

Συνταγή επί τροχάδην...

Βάζεις λίγο νερό στο τσιγάλι να μπουμπουνίξει, ρίχνεις τσι χοχλιούς κάνα δεκάλεφτο να ψοφήσουν, τους βγάξεις,

τους καθαρίζεις ένα - ένα και μετά τους ξαναβάζεις με το σχετικό λάδι στο τσιγάλι. Προσθέτεις σκόρδο, κρομμύδι, λίγο κρασί, ανακατεύεις μη κολλήσουν και σε λίγο βάζεις τις μπάμιες. Τους αφήνεις λίγο κι αυτές στο σκέτο λάδι να μαραθούν και σε λίγο τρίβεις την φρέσκια ώριμη ντομάτα. Βάζεις ένα ποτήρι νερό και χοντρό αλάτι, μετά στέκεις από πάνω από το τσιγάλι δεν φεύγεις, ανακατεύεις και δοκιμάζεις αν έχουν ψηστεί... Δεν κάνει να πολυψηστούν οι χοχλιοί γιατί δεν βγαίνουν εύκολα, ούτε βέβαια να μείνουν άψηστοι να κάνουν κριτσι κριτσι, όπως και οι μπάμιες... εκεί είναι η όλη μαγκιά του σεφ...!!

Γιώργης Καπριδάκης

Εκδηλώσεις στους Αρμένους για τα 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821

Ο εορτασμός αυτής της ιστορικής για τους Έλληνες επετείου ήταν λαμπρός και αντάξιος των αγώνων και των θυσιών των γενναίων αγωνιστών, που έδωσαν και τη ζωή τους για να κάνουν το όνειρο της λευτεριάς του τόπου μας πραγματικότητα. Είναι τιμή στους παράγοντες που συνέβαλλαν στην επιτυχία της εκδήλωσης αυτής, αλλά και στους επισήμους που παραβρέθηκαν στον εορτασμό της. Σχετικές φωτογραφίες και την πλήρη εισήγηση του Δρ. Γεωργίου Λιμαντζάκη που θα σας δώσουν την εικόνα της ατμόσφαιρας, όπως την έζησαν οι παρευρισκόμενοι σ' αυτήν, θα βρείτε σε άλλες στήλες. Εγώ περιορίζομαι, κατ' εξαίρεση -και συγχωρέστε με-, σε μια επισήμανση σχετική με τον αξιόλογο Βαριανό ιστορικό Γεώργιο Λιμαντζάκη και την ενδιαφέρουσα, λεπτομερή και κατατοπιστική του παρουσίαση των γεγονότων της εποχής: Όπως λέει η ιστορία, με την έναρξη της επανάστασης του 1821, οι Αρμένιοι ορίστηκαν ως έδρα της Προσωρινής Επαναστατικής Συνέλευσης. Χωρίς καθυστερήσεις, τον

Μάιο του 1822, πληρεξούσιοι, από όλες τις επαρχίες του νησιού, συγκεντρώθηκαν στο χωριό μας και ψήφισαν το «Προσωρινόν

Πολίτευμα της Νήσου Κρήτης», το γνωστό και ως *Σύνταγμα των Αρμένων*, που είχε ως πρότυπο αυτό της Επιδάουρου (των αρχών του 1822). Ο κ. Λιμαντζάκης αναφέρθηκε με αρκετές λεπτομέρειες στους πληρεξούσιους, αλλά και τις αρμοδιότητες των νέων αρχών και αρχόντων, όπως περιγράφονταν στο κείμενο του «νέου συντάγματος», και σκοπό τους είχαν την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας του πολιτεύματος και την ασφαλή μετάβασή του από τον Τουρκικό έλεγχο στον Ελληνικό. Ομιλία μεστή αναφορών και κατανοητή από το ευρύτερο ακροατήριο. Γι' αυτό και τον ευχαριστούμε από βάθους καρδιάς.

Μανώλης Ευθ. Πιπεράκης

Η Συνέλευση των Αρμένων και το «Προσωρινό Πολίτευμα της Νήσου Κρήτης»

Ομιλία για την επετειακή εκδήλωση στους Αρμένους, στις 17 Ιουλίου 2021, από τον **Δρ. Γιώργο Λιμαντζάκη**, τουρκολόγο - ιστορικό.

«Ο βásiμος σκοπός της Διοικήσεως είναι η ευδαιμονία του Έθνους, την οποία μέλλει να απολαύσει διά της ισονομίας». (άρθρο ιε' του «Προσωρινού Πολιτεύματος της Νήσου Κρήτης», 21 Μαΐου 1822)

Η Επανάσταση του 1821 δεν ήταν η πρώτη ένοπλη κινητοποίηση στην οποία προέβησαν οι Κρήτες κατά των Οθωμανών. Είχε προηγηθεί η εξέγερση του Δασκαλογιάννη το 1770, εγχείρημα που δεν οδήγησε στην κατάλυση της οθωμανικής κυριαρχίας στην Κρήτη, αλλά έδωσε σε ορισμένους χριστιανούς του νησιού μια «πρόγευση» ελευθερίας που τους ώθησε να συνεχίσουν να προσπαθούν. Κατά τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα οι συνθήκες εξακολουθούσαν να είναι δυσμενείς για την ανάληψη ενός νέου ένοπλου αγώνα -κυρίως λόγω του ευμεγέθους μουσουλμανικού πληθυσμού και της έλλειψης όπλων- αλλά μετά την εκδήλωση της επανάστασης στην Πελοπόννησο, τον Μάρτιο του 1821, κάποιοι προύχοντες και οπλαρχηγοί της Κρήτης άρχισαν να κινητοποιούνται και να συζητούν πως και πότε θα έπρεπε να αναλάβουν δράση. Τον Απρίλιο του 1821 συγκροτήθηκε στο Λουτρό η «Καγκελαρία των Σφακίων»,

ενώ η πρώτη ένοπλη συνάθροιση έγινε στη Θυμιανή Παναγία στους Κομιτάδες στις 29 Μαΐου. Η πρώτη μάχη έλαβε χώρα στο Λούλο Κεραμειών στις 14 Ιουνίου, σηματοδοτώντας την έναρξη ενός «θερμού» καλοκαιριού με συγκρούσεις σε πολλές επαρχίες του νησιού και αποτέλεσμα άλλοτε την εκδίωξη των οθωμανικών αρχών και στρατευμάτων,

και άλλοτε τη σφαγή χριστιανών -πολύ συχνά αμάχων- και την καταστροφή των περιουσιών τους.

Η διαφαινόμενη επικράτηση των επαναστατών στη δυτική Κρήτη έθεσε επιτακτικά νέα ζητήματα, όπως αυτά της πολιτικής οργάνωσης των επαναστατημένων επαρχιών, της συγκρότησης ενιαίας στρατιωτικής διοίκησης και του καθορισμού της σχέσης μεταξύ των επαναστατημένων Κρητών και των επαναστατών στην Πελοπόννησο, τη Στερεά και τις «ναυτικές νήσους» Ύδρα,

Δημήτριος Υψηλάντης.

Σπέτσες και Ψαρά. Τον Ιούλιο του 1821 και ενώ η πολιορκία της Τριπολιτσάς ήταν ακόμα σε εξέλιξη, μια πρεσβεία της «Καγκελαρίας των Σφακίων» έφτασε στην Πελοπόννησο και συναντήθηκε με τον Δημήτριο Υψηλάντη, ζητώντας «την εθνικήν συνδρομήν εις τον αγώνα των Κρητών και άνθρωπον εκ μέρους του ικανόν, διά να διευθύνη τα Κρητικά πράγματα».¹ Οι δύο πλευρές φάνηκαν αρχικά να προκρίνουν τον διορισμό του Αλέξανδρου Καντακουζηνού ως διοικητή Κρήτης, αλλά ο τελευταίος αρνήθηκε την πρόταση και τους συνέστησε τον υπασπιστή του, Μιχαήλ Κομνηνό Αφεντούλιεφ, ο οποίος ανέλαβε τη θέση αυτή στις αρχές Σεπτεμβρίου του 1821.²

Η Υπογραφή του Μιχαήλ Αφεντούλιεφ.

1. Σύμφωνα με τον Κ. Κριτοβουλίδη (*Απομνημονεύματα του περί Αυτονομίας της Ελλάδος Πολέμου των Κρητών*, 1859, σ. 49), η πρεσβεία αυτή αποτελούνταν από τους Νέοφυτο Οικονόμου και Αναγνώστη Παναγιώτου. Σύμφωνα με τον Σ. Τρικούπη (*Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης*, τ. 2, 1861, σ. 98), υπήρχε και τρίτος απεσταλμένος, ο Χατζή Νικόλαος Μπενιζέλος, ενώ ο Ι. Φιλήμων (*Δοκίμιον Ιστορικών περί της Ελληνικής Επανάστασεως*, τ. Δ', 1861, σ. 308) αναφέρει ως μοναδικό απεσταλμένο τον Ανδρέα Κριαράκη. 2. Ο Μιχαήλ Αφεντούλιεφ (όνομα συχνά εξελληνισμένο ως «Αφεντούλης») γεννήθηκε στο Νίζνι Νόβγκοροντ το 1769 από γονείς ελληνικής καταγωγής. Φοίτησε στη στρατιωτική ακαδημία της Πετρούπολης φτάνοντας τον βαθμό του ταγματάρχη, ενώ στη συνέχεια διετέλεσε οικονομικός διαχειριστής της ρωσικής πρεσβείας στην Ισπανία και αυτοκρατορικός ταχυδρόμος του τσάρου Αλέξανδρου Α'. Με την έκρηξη

Η άφιξη του Αφεντούλιεφ στο Λουτρό προκάλεσε ενθουσιασμό σε πολλούς χριστιανούς του νησιού, οι οποίοι «υπεδέχθησαν εκείνον μετά ζήλου και χαράς, και πανταχόθεν ήρχοντο οι οπλαρχηγοί να προσφέρωσι σέβας και υπακοήν εις τον πρώτον παρουσιασθέντα πολιτικόν αρχηγόν, με στολήν ευρωπαϊκήν, με επωμίδας και παράσημα του Τάγματος του Αγίου Ιωάννου της Μάλτας, του οποίου ήτο και μέλος».³ Σύμφωνα με τον Σπυρίδωνα Τρικούπη, «την αυτήν ημέραν εξέδωκε προκήρυξιν προς τους Κρήτας, δι' ης εδικαιολόγει την έως τότε αναβολήν αποστολής αρχηγού, τοις έλεγεν ότι έχαιρε πατήσας γην ακμάσασαν άλλοτε υπό τους συνετούς νόμους του Μίνωος και ότι είχε εντολήν να συνεργήση εις την πολιτικήν αναγέννησίν των [ενώ] συνίστα την ομόνοιαν, την ευπείθειαν και την καλήν διαγωγήν, και τους εθάρρυνεν, αναδεχθέντες τον υπέρ πίστεως και πατρίδος αγώνα να εγκαρτερήσωσι γενναίως εν τοις δεινοίς εις απόλαυσιν των ουρανίων και επιγείων αγαθών».⁴

Υποστηρίζοντας ότι ήθελε να δώσει ώθηση στους στρατιωτικούς, ο Αφεντούλιεφ απένειμε βαθμούς, με ανώτερο αυτόν του πεντακοσίαρχου, ενώ φρόντισε να προσεγγίσει και να εντάξει στη διοίκησή του τα μέλη της «Καγκελαρίας των Σφακίων», τα οποία έκανε μέλη ενός νέου συμβουλίου με επικεφαλής τον ίδιο. Σκοπός του φαίνεται να ήταν ο προσεταιρισμός των Σφακιανών οπλαρχηγών, ώστε να αποκτήσει άμεσα και εύκολα τον έλεγχο της κατάστασης, ή έστω μια ικανοποιητική εικόνα. Οστόσο, σύντομα άρχισε να ευνοεί οπλαρχηγούς από άλλες επαρχίες, τους οποίους χρησιμοποίησε ως «αντίπαλο δέος» στους πρώτους, εφαρμόζοντας μια τακτική «διαίρει και βασίλευε». Με τον τρόπο αυτό ο Αφεντούλιεφ πιθανότατα επιδίωκε να γίνει ή να εμφανιστεί ως ο ρυθμιστικός παράγοντας στις εσωτερικές εξελίξεις, αλλά στην πραγματικότητα αυτό που κατάφερε ήταν να εντείνει τις διαφορές και τους ανταγωνισμούς μεταξύ των Κρητών οπλαρχηγών, χωρίς να τους εμπνεύσει ή συσπειρώσει, όπως συχνά ζητούσε -ή απαιτούσε- στις επιστολές του προς αυτούς ή την Κεντρική Διοίκηση.

Συνεχίζεται στο επόμενο τεύχος.

της επανάστασης του 1821 έσπευσε με τον Αλέξανδρο Καντακουζηνό στην Πελοπόννησο, ενώ διετέλεσε διοικητής και γενικός έπαρχος Κρήτης για έναν περίπου χρόνο (1821-1822). Προς το τέλος της ζωής του εγκαταστάθηκε στη Φλωρεντία, όπου πέθανε το 1855.

3. Κ. Κριτοβουλίδης, *Απομνημονεύματα του περί Αυτονομίας της Ελλάδος Πολέμου των Κρητών*, 1859, σ. 72.

4. Σ. Τρικούπης, *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως*, τ. Β', 1854, σ. 106.

Εορτασμός της Μάχης της Κρήτης στο Ίδρυμα «Αγία Σοφία» Αποκορώνου

Γράφει ο Πέτρος Πανηγυράκης, Δάσκαλος

Στις 24 Μαΐου 2021 γιορτάστηκε στον προ-αύλιο χώρο του Κοινοφελούς Ιδρύματος «Αγία Σοφία» Αποκορώνου η επέτειος των ογδόντα χρόνων από τη Μάχη της Κρήτης.

Η εκδήλωση οργανώθηκε από τον Δήμο Αποκορώνου, με συνδιοργανωτές την Αντιπεριφέρεια Χανίων, το Κοινοφελές Ίδρυμα «Αγία Σοφία», το Ινστιτούτο Επαρχιακού Τύπου και την Ομοσπονδία Αποκορωνιώτικων Σωματείων Αττικής. Ο Αποκόρωνα και οι φορείς, Τοπική Αυτοδιοίκηση, Εκκλησία και Πολιτιστικοί Σύλλογοι, έδωσαν το παρόν και η παρουσία πολιτικών και στρατιωτικών αρχών του Νομού Χανίων ήταν αντιπροσωπευτική, τηρουμένων των πρωτοκόλλων και των οδηγιών λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού. Το ανοιξιιάτικο τοπίο ομορφαίνει περισσότερο όταν ο ιερός αυτός τόπος έχει εορταστική όψη.

Στην αρχή έγινε Επιμνημόσυνος Δέσπη. Ακολούθησαν χαιρετισμοί από τους συνδιοργανωτές και καταθέσεις στεφάνων στο μνημείο, το οποίο εμπνεύστηκε και έστησε το 1992 ο Μακαριστός Ειρηνναίος Γαλανάκης, ο Παππούς της Κρήτης, για να θυμίζει την τελευταία Μάχη της Κρήτης, που έγινε γύρω από την περιοχή.

Ομιλήτρια της εκδήλωσης ήταν η Ιστορικός και φιλόστοργος Καθηγήτρια κα. **Στέλλα Αλιγιζάκη**, μέλος του Δ.Σ. του Ιδρύματος και ερευνήτρια της ιστορίας του Αποκόρωνα και του τόπου μας γενικότερα. Ευαισθητοποιημένη ιδιαίτερα για τον Αποκόρωνα «από την Απτέρα μέχρι την Υδραμιά» και από «της Γριάς το σωρό, μέχρι τη Δραπανοκεφάλια» ανέφερε πειστικές διηγήσεις για τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν στη Μάχη που έγινε στις 28 Μαΐου 1941 μεταξύ Στύλου και

του «Μπαμπαλή το Χάνι». Η στρατηγική θέση του Αποκόρωνα στη σύνδεση ανατολικής και δυτικής Κρήτης, βορείου και νοτίου Νομού Χανίων είχε κρίσιμο ρόλο στην περίπτωση αυτή.

Θυμόμαστε και τιμούμε τις μνήμες και τα μνημεία μας. Το 1941 η ανάγκη έγινε Ιστορία.

Όσεί παρών στην εκδήλωση και ο ιδρυτής του Ιδρύματος, με τις ευαισθησίες και την αγάπη του για την ειρήνη και την ελευθερία, με την έγνοια του για τον Αποκόρωνα, για την Ιστορία και την πορεία των Αποκορωνιωτών.

Οι μαρτυρίες και η Ιστορία γράφονται με αίμα για να είναι ανεξίτηλες.

Η περιοχή αυτή στην οποία έγινε η τελευταία Μάχη της Κρήτης, η Μάχη του «Θυμέ», όπως ονομάστηκε από τον Αείμνηστο Ειρηνναίο, βάφτηκε από αίμα Γερμανών και Άγγλων. Λεπτομέρειες για τη Μάχη αυτή αναφέρονται στο βιβλίο του «Στοχασμοί από την Αγία Σοφία», δημοσιευμένες και στη «Φωνή του Αποκορώνου» τον Ιούνιο του 1985.

Αξίζει να σημειωθεί και να τονιστεί ότι ο Δήμαρχος Αποκορώνου στον χαιρετισμό του πρότεινε ο εορτασμός της Μάχης της Κρήτης στον Αποκόρωνα να γίνεται κάθε χρόνο στον χώρο αυτόν. Το ευχόμαστε.

Η καρδιά της επαρχίας Αποκορώνου ξαναχτύπησε συγκινημένη και χαρούμενη με την όμορφη και ιστορική αυτή εκδήλωση στο Σπίτι του Αποκόρωνα, στο «Ίδρυμα Αγία Σοφία».

Συγχαρητήρια στους οργανωτές και στην υπέροχη, ευγενέστατη και χαμογελαστή ομιλήτρια κα. Στέλλα Αλιγιζάκη.

Αποκαλυπτήρια μνημειακής πλάκας στον Ιερό Ναό του Προφήτη Ηλία

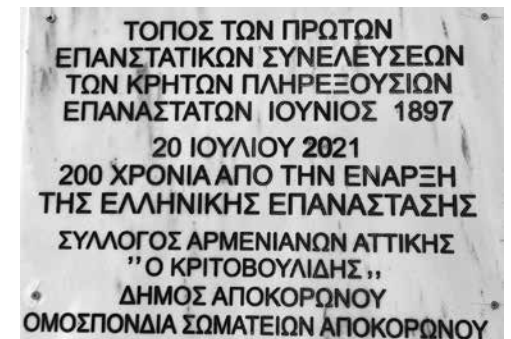
Με την ευκαιρία του εορτασμού των 200 ετών απ' την Ελληνική Επανάσταση, ο Σύλλογος Αρμενιανών Αττικής «Ο Κριτοβουλίδης», σε συνεργασία με την Ομοσπονδία Σωματείων Αποκορώνου, καθώς και το Δήμο Αποκορώνου, τοποθέτησαν μνημειακή πλάκα στον Ιερό Ναό του Προφήτη Ηλία.

Αν κάνουμε μία ιστορική αναδρομή στα γεγονότα, ο τόπος αυτός δεν επιλέχθηκε τυχαία, αφού στο συγκεκριμένο σημείο έλαβαν χώρα οι πρώτες επαναστατικές συνελεύσεις των πληρεξουσίων Κρητών αγωνιστών, απ' όλες τις επαρχίες της Κρήτης. Εξαιτίας, όμως, της δυσφορίας που εξέφρασαν οι πληρεξούσιοι των ανατολικών επαρχιών, λόγω της μεγάλης απόστασης που είχαν να διανύσουν, η έδρα αυτών των

συνελεύσεων μεταφέρθηκε στις Αρχάνες Ηρακλείου.

Η εκδήλωση για τα αποκαλυπτήρια της πλάκας, πραγματοποιήθηκε ανήμερα της εορτής του Προφήτη Ηλία, κατόπιν της Θείας Λειτουργίας και της επιμνημόσυνης δέσπης που προηγήθηκε απ' τον εφημέριο

του χωριού μας, πατέρα Αργύριο. Τα αποκαλυπτήρια έγιναν απ' τον πρόεδρο της Ομοσπονδίας, κύριο Γιάννη Τερεζάκη και απ' τον κύριο Χαράλαμπο Σ. Τερεζάκη απ' τον Σύλλογο Αρμενιανών Αττικής.

Μαριάννα Γ. Γαλανάκη

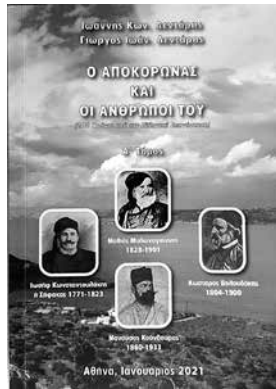
Βιβλιοπαρουσίαση «Ο Αποκόρωνας και οι άνθρωποί του» του Ιωάννη Λεντάρη

Γράφει ο **Μανώλης Ευθ. Πιπεράκης**

Στο Ίδρυμα Αγία Σοφία, και κάτω από ένα πεντακάθαρο ουρανό, το βραδάκι της Παρασκευής 20-8-21, έγινε η παρουσίαση του βιβλίου «Ο Αποκόρωνας και οι άνθρωποί του», του συγγραφέα και πρώην προέδρου της Ομοσπονδίας Σωματείων Αποκορώνου, **Ιωάννη Λεντάρη**. Η εκδήλωση άρχισε αμέσως μετά τον επίσημο Εσπερινό, που έγινε στο εκκλησάκι της Αγίας Σοφίας, χοροστατούντος του Μητροπολίτη Κυδωνίας και Αποκορώνου κ. Δαμασκηνού.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους, εκτός από τον κ. Δαμασκηνό, ο Δήμαρχος κ. Κουκιανάκης, ο Διευθυντής Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Βενιζέλος» κ. Νικόλαος Εμμ. Παπαδάκης, και ο σημερινός πρόεδρος της Ομοσπονδίας και πρόεδρος του Συλλόγου μας «Ο Κριτοβουλίδης», κ. Γιάννης Τερεζάκης, και άλλοι επίσημοι.

Κεντρικός ομιλητής ήταν ο δημοσιογράφος κ. **Ιωάννης Κριαράκης**, με συντονιστή της εκδήλωσης τον Πρόεδρο του Συλλόγου Φρεδιανών κ. **Μανώλη Μακριδάκη**. Ο κ. Κριαράκης αναφέρθηκε στα κύρια

Από αριστερά ο ομιλητής Γιάννης Κριαράκης, στη μέση ο παρουσιαστής Μανώλης Μακριδάκης και δεξιά ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας Γιάννης Τερεζάκης.

χαρακτηριστικά του δίτομου και γεμάτου ιστορικά, λαογραφικά και πολιτιστικά στοιχεία έργου του κ. Λεντάρη. Μιας επίπονης και επίμονης δουλειάς, που ολοκληρώθηκε μετά από πολύχρονες προσπάθειες του συγγραφέα, την ευθύνη και συμπαράσταση της Ομοσπονδίας Σωματείων Αποκορώνου, την υποστήριξη του Δήμου Αποκορώνου, αλλά και την ουσιαστική συνδρομή πενταμελούς ομάδας συνεργασίας.

Στις κάπου 880 σελίδες του, αρχίζοντας με τους Αρμένους στον πρώτο τόμο και ολοκληρώνοντας την ανάγνωση με τον Φρε στον δεύτερο τόμο, θα ανακαλύψετε αυτά τα στοιχεία, τα τόσο ενδιαφέροντα για κάθε γωνιά του Αποκόρωνα, που θα σας κάνουν να νιώσετε υπερήφανοι για την καταγωγή σας, αλλά και την Κρήτη ολόκληρη. Έκτακτος «Χορηγός» της παρουσίασης και της επιτυχίας της ήταν ο γλυκός, σχεδόν φθινοπωρινός καιρός, και ένα ολόγιομο φεγγάρι, που άρχισε να ανηφορίζει στον ουρανό ταυτόχρονα με την έναρξη της εκδήλωσης. Που το επισκίασαν, όμως, το ενδιαφέρον του θέματος της παρουσίασης και κάποιες ωραίες παρουσίες, που το έκαναν να φαίνεται ωχρό και ζηλόφθονο στον ουρανό θόλο του. Αγαπητέ κύριε Λεντάρη, σε συγχαίρομε και σε ευχαριστούμε για το ωραίο δώρο που έκανες σ' εμάς που ήμασταν παρόντες στην παρουσίαση, αλλά και στην Κρήτη ολόκληρη.

Συνέχεια από την 1η σελίδα

Κρήτη όπου γνωρίζει τις ρίζες του, για να φύγει στη συνέχεια για σπουδές στο Παρίσι όπου, βραβευμένος και διεθνώς γνωστός για το συμφωνικό του έργο, επιστρέφει στην Ελλάδα το 1959.

Πρόεδρος της «Νεολαίας Λαμπράκη», εκλέγεται βουλευτής της ΕΔΑ το 1963. Κατά τη διάρκεια της Χούντας, διώκεται πολιτικά, βασανίζεται, φυλακίζεται, μπαίνει σε περιορισμό, μέχρις ότου, το 1970 να του χορηγηθεί αμνηστία ύστερα από διεθνή κατακραυγή και προσπάθειες διεθνών προσωπικοτήτων. Θα φύγει, στη συνέχεια, στο εξωτερικό και θα δώσει δεκάδες συναυλίες κατά των συνταγματαρχών, που θα τον κάνουν παντού γνωστό ως σύμβολο του αντιδικτατορικού αγώνα.

Το 1983 του απονέμεται το βραβείο Λένιν για τη συνδρομή του στην ενίσχυση της ειρήνης μεταξύ των λαών.

Εκλέγεται βουλευτής, δύο φορές με το ΚΚΕ και δύο φορές με τη Νέα Δημοκρατία και υπουργοποιείται, το 1990, στην κυβέρνηση Μητσοτάκη. Όμως, όπως ο ίδιος ο Μίκης γράφει «Τώρα στο τέλος της ζωής μου, την ώρα των απολογισμών, σβήνουν απ' το μυαλό μου οι λεπτομέρειες και μένουν τα "Μεγάλα Μεγέθη". Έτσι βλέπω ότι τα πιο κρίσιμα, τα δυνατά και τα ώριμα χρόνια μου τα πέρασα κάτω από τη σημαία του ΚΚΕ. Για το λόγο αυτό θέλω να αφήσω αυτόν τον κόσμο σαν κομμουνιστής»³.

Το 1958 μελοποιεί τον «Επιτάφιο» του Γιάννη Ρίτσου και αρχίζει τη συνεργασία του με τον Γρηγόρη Μπιθικώτση. Κατορθώνει να «παντρέψει» τους λαϊκούς ρυθμούς, τα λαϊκά όργανα, τους λαϊκούς τραγουδιστές και την ποίηση των κορυφαίων Ελλήνων ποιητών (Βάρναλη, Σεφέρη, Ελύτη, Ρίτσο, Γκάτσο κ.ά.), ενώ σημαντική στιγμή αποτελεί

η σύνθεση της μουσικής για την ταινία του Μιχάλη Κακογιάννη «Ζορμπάς» (1964).

Στην εξηντάχρονη καριέρα του, ο Μίκης Θεοδωράκης έγραψε πάνω από 1.000 τραγούδια.

Το «Άξιον Εστί» του Ελύτη, το «Επιφάνεια - Αβέρωφ» του Σεφέρη, το «Πνευματικό Εμβλημα» του Άγγελου Σικελιανού, το «Κάντο Χενεράλ» του Πάβλο Νερούδα, θα μας συντροφεύουν παντοτινά, γιατί ο Μίκης, όπως έγραφε ο Γιάννης Ρίτσος «έφερε την ποίηση στο τραπέζι του λαού, πλάι στο ποτήρι και το ψωμί του»⁴.

Αντίο Μίκη!

1. & 4. Από τον αποχαιρετισμό στον Μίκη Θεοδωράκη του Δ. Κουτσούμπα
2. P.Maisonpave, πρέσβης της Γαλλίας στην Ελλάδα
3. Προσωπική επιστολή του Μίκη Θεοδωράκη, (5-10-2020) προς τον Δ. Κουτσούμπα

Έκθεση φωτογραφίας του Τάσου Σκλαβούνου Νογώ (Αντιλαμβάνομαι)

Με τον τίτλο αυτό ο φωτογράφος **Τάσος Σκλαβούνος** παρουσίασε μια έκθεση φωτογραφίας, από τις 29 Ιουλίου έως και τις 7 Αυγούστου, στο στέκι του Πολιτιστικού Συλλόγου Αρμένων. Παράλληλα, την Παρασκευή 30 Ιουλίου, ο Τάσος, μαζί με τη συνεργάτιδά του **Μαίρη Μαραγκουδάκη** (ηθοποιό και σκηνοθέτρια), τον **Βασίλη Τσιμητρά** και την καλλιτεχνική τους ομάδα, παρουσίασαν ένα οπτικοακουστικό δρώμενο, πίσω από την εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου.

Η έκθεση φωτογραφίας είχε ως κύριο θέμα παλιά σπίτια και αρχοντικά, απαντασμένα από τον φακό του Τάσου Σκλαβούνου, κατά τη διάρκεια πρόσφατου οδοιπορικού, με προορισμό τους Μαχαιρούς, της επαρχίας μας. Προσωπική μου επιλογή ήταν 4 κτήρια, από τα οποία ξεχώρισα το «ιστορικό» διώροφο, με την ένθετη αποτύπωση μέσα σε κύκλο, ψηλά στην πρόσοψή του, του έτους κατασκευής του (1876).

Όσο για το οπτικοακουστικό δρώμενο, θα περιοριστώ στα ελάχιστα δυνατόν, σεβόμενος τον χώρο της εφημερίδας. Ψυχή και παλμός της παράστασης ήταν η Μαίρη Μαραγκουδάκη, η οποία ζωντάνεψε τον λόγο του Καζαντζάκη, διαβάζοντας αποσπάσματα από το έργο του «Αναφορά στον Γκρέκο». Η ανάγνωση της Μαίρης συνοδευόταν από τον απαλό ήχο της κιθάρας και τα φωνητικά του Βασίλη Τσιμητρά. Ας σημειωθεί εδώ ότι όλοι τους είναι μέλη του καλλιτεχνικού εργαστηρίου **Calderone**, που

στασης εστιαζόταν και έπεφτε στους ώμους, στον ολοζώντανο λόγο και τις εκφραστικές χειρονομίες της πολύ αξιόλογης αυτής ηθοποιού, της Μαίρης Μαραγκουδάκη. Και εκείνη το σήκωνε με άνεση και αέρα, που θα τα ζήλευαν πολλοί επαγγελματίες στο χώρο αυτό. Ο λόγος της ήταν δυνατός και σταθερός, «ογκώδης» και περιγραφικός. Κάθε λίγο και λιγάκι, οι ελεγχόμενες κινήσεις του δεξιού της χεριού (γιατί με το αριστερό κρατούσε το βιβλίο) ζωντάνευαν κάθε λέξη του Καζαντζάκη και τον ανέβαζαν από την καρέκλα του συγγραφέα σε βάθρο πανύψηλο, θεατρικό και τρισδιάστατο, ορατό στους πάντες.

Αναφερόταν ο Καζαντζάκης στην κεφαλή κάποιου ήρώα του, και να το χέρι της Μαίρης να κάνει βόλτες κυματιστές πάνω από το κεφάλι της. Μιλούσε για τη «χερούκλα» κάποιου άλλου, και να το χέρι της να απλώνεται πέρα από το σώμα της, ψάχνοντας να βρει και να πιάσει κάτι ή κάποιον.

Το «σωματικό θέατρο» που υπηρετεί η Μαίρη, είναι ένα είδος θεάτρου που στηρίζεται περισσότερο στη σωματική έκφραση, παρά στον συνηθισμένο –και πολλές φορές επίπεδο– λόγο. Όμως, η Μαίρη μπορεί να ανταποκριθεί και στις δύο αυτές μορφές με επιτυχία. Και σ' αυτό ακριβώς έγκριται και η μαγεία του ταλέντου της. Ενός ταλέντου που καθήλωσε τους τυχερούς θεατές της παράστασης, που είχαν αντι-

ληφθεί έγκαιρα ότι το πιο «μεστό» σκέλος της μικτής καλλιτεχνικής εκδήλωσης ήταν αυτό το οπτικοακουστικό δρώμενο, που αναδείκνυε δύο μεγάλα ταλέντα. Το γνωστό, παγκοσμίως, του μεγάλου Νίκου Καζαντζάκη και το άγνωστο στους πολλούς, αλλά πολύ ενδιαφέρον, ταλέντο της Μαίρης Μαραγκουδάκη. Συνδυασμός ακαταμάχητος και απολαυστικός, που –στην περίπτωσή μας– χάρισε στους τυχερούς θεατές που το παρακολούθησαν μια, σχεδόν δίωρη, πνευματική απόλαυση και ψυχική αγαλλίαση. Θα ήταν παράλειψη να μη σημειώσω ότι την παράσταση υπηρετούσαν υποδειγματικά ο άψογος ήχος των ηχείων και ένας υποβλητικός φωτισμός σε χρώμα φούξια, στο βάθος της σκηνής. Αυτό το γλυκό στην όραση φως τρύπωνε στα φύλλα των πλατάνων και τα φωτιζε, δημιουργώντας ακόμα μία παράλληλη παράσταση. Κλείνοντας, θα ήθελα να συγχαρώ όλους τους συντελεστές της εκδήλωσης, και ιδιαίτερα τον επικεφαλής κύριο Τάσο Σκλαβούνου, που είχε την ευθύνη της παράστασης, αλλά και τον πρόεδρο του συλλόγου, **Γ. Αβερκάκη**, που ήταν παρών και έτοιμος να αντιμετωπίσει το καθετί, όπως, π.χ., την ξαφνική ανάγκη για περισσότερα καθίσματα!

Μανώλης Ευθ. Πιπεράκης

Μαίρη Μαραγκουδάκη, Βασίλης Τσιμητράς.

έχουν στήσει στην Αθήνα ο Τάσος και η Μαίρη. Κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης, σε διπλανό τοίχο, γινόταν προβολή κινηματογραφικών σκηνών, με πρωταγωνιστή τον Καζαντζάκη. Η προβολή γινόταν σε απλό τοίχο με μια σκουρόχρωμη πόρτα στο κέντρο. Το γεγονός αυτό –που δεν ξέρω αν ήταν σκόπιμο ή

τυχαίο-, είχε ως αποτέλεσμα να αποδυναμώνεται η προβαλλόμενη κινηματογραφική εικόνα, προς όφελος της αφήγησης της Μαίρης. Έτσι, το κέντρο βάρους της παρά-

Χαιρετισμός του προέδρου του Συλλόγου.

Δεκαπενταύγουστος στους Αρμένους

Πλούσιος Αύγουστος σε εκδηλώσεις ο φετινός, για να γεμίσουν ημερολόγια με αναφορές και εικόνες. Πρώτα-πρώτα είχαμε την εκδήλωση για τα 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821. Την τίμησαν πολλοί, επίσημοι και ανεπίσημοι, με την παρουσία τους, και μας έκαναν να θυμηθούμε την ιστορία μας και να νοιώσουμε από τη μια θλίψη και πόνο και από την άλλη υπερηφάνεια, που τα καταφέραμε και είδαμε ανέφελες μέρες λευτεριάς. Ο Βασιανός ιστορικός κ. Λιμαντζάκης μας έβαλε στο κλίμα της εποχής με τον καλύτερο τρόπο. Τελευταία των εκδηλώσεων η έκθεση φωτογραφίας στο κτίριο του Πολιτιστικού και το παράλληλο δρώμενο πίσω από την εκκλησία, πράγματα για τα οποία αναφερόμαστε σε άλλη στήλη.

Και καταμεσής των εκδηλώσεων, τι άλλο; Ο εορτασμός της Μεγαλόχαρης, για χάρη της οποίας αφήνουμε σπίτια και δουλειές, και τη ζέση των πόλεων, και συρρέουμε στους όμορφους Αρμένους για να προσκυνήσουμε την εικόνα της και, συνάμα, να δροσιτούμε στα παραδεισένια κέντρα του χωριού μας. Δυστυχώς φέτος, δυο εθνικές δοκιμασίες μας στέρησαν την απόλυτη χαρά να απολαύσουμε την άγια αυτή μέρα όπως θα θέλαμε. Κορωνοϊός και πυρκαγιές δοκίμασαν τις αντοχές μας σε μεγάλο βαθμό. Ας ελπίσουμε ότι του χρόνου, με πιο αποτελεσματικά μέσα προστασίας και με τη βοήθεια της Παναγίας, θα περάσουμε ένα καλοκαίρι πολύ καλύτερο από το φετινό. Όμως, με λίγη καλή διάθεση, θα μπορούσαμε να δούμε και ένα φως, ενθαρρυντικό, στον ορίζοντα. Όταν, έστω και με τη μάσκα στο πρόσωπο, είδαμε στην εκκλησία ηλικιωμένους, όπως τον γείτονά μου τον **Ευτύχη Πατσουράκη**, (σύζυγο της Ελισάβετ Πριπάκη), αλλά και την αγέρωχη γειτόνισσά μου, την **Αργυρώ Καβρουλάκη**, να κατεβαίνουν στην εκκλησία να προσκυνήσουν και να γιορτάσουν, τότε παίρνουμε δύναμη και εμείς που ακολουθούμε... Βλέποντας, παράλληλα, και το νέο αίμα που το φέρνουν με περηφάνια οι γιαγιάδες στην εκκλησία (βλ. **Ρηνιώ Αβερκάκη** και εγγονή), τότε νοιώθουμε αισιοδοξία, με το σκεπτικό ότι το χωριό μας έχει μέλλον μπροστά του.

Μανώλης Πιπεράκης

Επιστολή προς τον Δήμαρχο Αποκορώνου

Προς

Δήμαρχο Αποκορώνου (κ. Χ. Κουκιανάκη), τους Επικεφαλείς των Δημοτικών Παρατάξεων και τους Δημοτικούς Συμβούλους Δήμου Αποκορώνου.

Κοινοποίηση: Περιφερειάρχη Κρήτης (κ. Σ. Αρναουτάκη) και Αντιπεριφερειάρχη Χανίων (κ. Ν. Καλογερό).

Θέμα: Βεβήλωση του Ηρώου Φρε με αυθαίρετη επέκταση ταβέρνας και αλλαγές στο χώρο του Ηρώου.

[...] 13-5-2021

Αγαπητοί συντοπίτες,

Την Άνοιξη 2020, αιφνιδίως τοποθετήθηκαν τραπεζοκαθίσματα παρακείμενης ταβέρνας στον περικόλειστο χώρο του Ηρώου Φρε, ο οποίος είναι σε επαφή με τον ιερό χώρο της Ευαγγελίστριας Φρε. Εκτοτε ο χώρος λειτουργεί συνεχώς, στις περιόδους που ο καιρός και τα απαγορευτικά μέτρα το επιτρέπουν, ως προέκταση της ταβέρνας. Ο περικόλειστος χώρος του Ηρώου περιλαμβάνει υπερμεγέθη χάλκινο ανδριάντα Κρητικού, μαρμαρίνες πλάκες με ονόματα πεσόντων Φρεδιανών στους πολέμους, καθώς και 3 προτομές διακεκριμένων Φρεδιανών. Τον ανδριάντα φιλοτέχνησε ο διαπρεπής Καθηγητής και Πρύτανης της Σχολής Καλών Τεχνών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου Δημήτρης Καλαμάρας (1924-1997), ο οποίος βραβεύτηκε για το έργο του με το Χρυσό Μετάλλιο στη Μπιενάλε της Αλεξάνδρειας το 1961, και Εύφημη Μνεία στη Μπιενάλε του Σάο Πάολο το 1979. Τη διαμόρφωση του χώρου του Ηρώου επιμελήθηκε ο διαπρεπής αρχιτέκτονας, πολεοδόμος και ποιητής Αριστομένης Προβελέγγιος (1914-1999), με σπουδές στην πολεοδομία στη Σορβόννη, Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Παρισιού, και παλαιότερα Σύμβουλος Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης του Ηρακλείου Κρήτης.

Πρόσφατα (Απρίλιος 2021), ένα χρόνο μετά την έναρξη της βεβήλωσης!, συνεχίστηκαν οι παρεμβάσεις στο χώρο. Τοποθετήθηκε από το Δήμο ξύλινος «φράχτης» γύρω από το άγαλμα του Ηρώου που διαχωρίζει τον Αδριάντα από τις πλάκες με τα ονόματα των πεσόντων.

Προφανώς όλες οι παραπάνω επεμβάσεις

στο χώρο του Ηρώου από την Άνοιξη 2020, είναι «παράνομες» σε κατάφορη βεβήλωση της ιερότητας του χώρου. Είναι επίσης προφανές ότι οι παραπάνω «παράνομες» επεμβάσεις ήταν πάντα με τη συναίνεση της Δημοτικής Αρχής η οποία βρίσκεται στο Φρε καθημερινά (ο τοπικός Αντιδήμαρχος και η Πρόεδρος του Τοπικού Συμβουλίου). Μόλις τον Ιανουάριο 2021, ίσως λόγω των διαμαρτυριών, ο Δήμαρχος κ. Κουκιανάκης

ζήτησε από το Τοπικό Συμβούλιο Φρε να εκφράσει άποψη «προκειμένου το θέμα να εισαχθεί στο Δημοτικό Συμβούλιο προς λήψη αποφάσεως!» (αρ. πρωτ. 550/28-01-2021).

Είναι σκόπιμο να υπογραμμιστεί ότι ο χώρος του Ηρώου παραχωρήθηκε από την Εκκλησία ειδικά για την ανέγερση του Ηρώου, που ήταν έντονη επιθυμία του χωριού, και μετά από σύμφωνη γνώμη και προτροπή του τότε Μητροπολίτη Κυδωνίας και Αποκορώνου και νυν Αρχιεπισκόπου Κρήτης κκ. Ειρηναίου. Επίσης, συνεργάστηκαν ενθουσιωδώς οι τότε Κοινοτικές Αρχές (Κοινοτάρχης ο Κ. Γιαννούλης) και τα Συμβούλια των Πολιτιστικών Συλλόγων Φρεδιανών Αττικής και Χανίων. Επίσης σημειώνεται ότι ποτέ στο παρελθόν από το 1982 που εγκαινιάστηκε το Ηρώο δε χρησιμοποιήθηκε ο χώρος για επιχειρηματική δραστηριότητα. Σε απόφαση του τέως Δήμου Φρε (2005) αναφέρεται σαφώς ο χώρος ως Ηρώο, όπως αναγράφει και το Τοπογραφικό Σχέδιο του Αριστομένη Προβελέγγιου «Διαμόρφωση Χώρου Μνημείου Φρε, 2/2/1981». Σε καμιά περίπτωση ο χώρος δεν αποτελεί «κοινόχρηστο χώρο πρασίνου», όπως αναφέρεται όπου το Δημοτικό Συμβούλιο θα μπορούσε να

αποφασίσει διαφορετική χρήση από αυτήν της απόδοσης τιμής στους πεσόντες για την ελευθερία.

Στους σημερινούς δύσκολους καιρούς η επιχειρηματική δραστηριότητα πρέπει να υποστηρίζεται και να ενισχύεται ιδιαίτερα σε μικρές κοινωνίες όπως στα χωριά μας τα οποία πρέπει να μείνουν ζωντανά. Όχι όμως με τρόπους που βεβηλώνουν την καρδιά της ιστορίας του τόπου, το Χώρο Μνήμης και Τιμής στους νεκρούς του τόπου σε αυτούς που τον κράτησαν ελεύθερο. Με δεδομένο ότι η εμπορευματοποίηση του ιερού χώρου του Ηρώου πρέπει να θεωρείται εθνικά και ηθικά ανεπίτρεπτη, θα προτείναμε στη συγκεκριμένη περίπτωση να εφαρμόσει ο Δήμος την πρακτική που ακολουθείται συχνά, ιδιαίτερα σε τουριστικές περιοχές με στενότητα χώρου όπως πχ σε οικισμούς στις Κυκλάδες: Δηλαδή, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου να επιτρέπεται η απαγόρευση της κυκλοφορίας οχημάτων σε μικρό μήκος του ενός από τους δύο δρόμους στη γωνία του Ηρώου Φρε κατά τις απογευματινές-βραδινές ώρες, ιδιαίτερα κατά τις ημέρες αργίας της θερινής περιόδου. Αυτό δε θα προκαλέσει κανένα πρόβλημα στους κατοίκους του χωριού οι οποίοι θα μπορούν να χρησιμοποιήσουν το δεύτερο δρόμο ή, εναλλακτικά, τους δύο άλλους δρόμους 50-100 μέτρα πριν το Ηρώο οι οποίοι οδηγούν πάλι στο χωριό και την κεντρική πλατεία. Με αυτό τον τρόπο θα μπορούσε να ενισχυθεί και η επιχειρηματίας με έγκριση προσωρινής χρησιμοποίησης τμήματος οδού σε ορισμένες ημέρες, ώρες και χρονικές περιόδους.

Επισημαίνεται ότι πολλοί κάτοικοι του Φρε και των γειτονικών χωριών καθώς και Φρεδιανοί που διαμένουν εκτός Αποκορώνου ή Κρήτης, σχολιάζουν αρνητικά την ωμή βεβήλωση του χώρου του Ηρώου και την απαξίωση ηθών και εθίμων.

Με τους χαιρετισμούς μας
Μακριδάκης Εμμανουήλ,
 Πρόεδρος Συλλόγου Φρεδιανών Αττικής
Οικονομόπουλος Αριστείδης,
 Επίτιμος Πρόεδρος Συλλόγου
 Φρεδιανών Αττικής, Ομότιμος
 Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης.

Επιστολή

Δημοσιεύουμε έστω και καθυστερημένα την επιστολή του Κ. Ανδρουλάκη

Καλησπέρα και καλή χρόνια. Πριν πολλά πολλά χρόνια το καλοκαίρι του 1981, 18χρονος νεαρός βρέθηκα φιλοξενούμενος στο όμορφο χωριό σας που ερωτεύτηκα στην στιγμή. Η απόφαση μου πάρθηκε αμέσως! Θα γινώ μόνιμος κάτοικος. Οι επισκέψεις μου έγιναν συχνότερες ακόμα και τον χειμώνα. Προσπαθούσα να οργανώσω το "εγχείρημα" μου. Έτσι τα Θεοφάνια του 1982

με βρήκαν εκεί. Την παραμονή της εορτής, στο καφενείο που τώρα έχει ο φίλος μου ο Μιχαλός, ανακοίνωσα στην παρέα την πρόθεσή μου να βουτήξω για τον Σταυρό. Δεν με πήραν σοβαρά και αρχίσαν τα πειράγματα. Όμως την επόμενη, βούτηξα στην λιμνούλα στον Πλάτανο, και έπιασα τον Σταυρό. Ήταν σοκ για τον κόσμο που ένας ξενομπάτης κατάφερε να πιάσει τον Σταυρό, και δεν τους καλοφάνηκε. Αυτός ήταν θεωρώ και ο λόγος που δεν μου έδωσαν, αν και υπήρχαν, καμιά αναμνηστική

φωτογραφία της ημέρας. Τώρα μετά από 40 σχεδόν χρόνια, η επιθυμία μου να βρω κάτι από εκείνη την ημέρα είναι μεγαλύτερη από ποτέ. Ζητώ από εσάς, αν έχετε αυτήν την δυνατότητα, να με βοηθήσετε να βρω έστω και μια φωτογραφία. Ευχαριστώ για τον χρόνο σας, Καλή χρονιά!

Ευχαριστώ για τον χρόνο σας! Ψάχνοντας, διαπίστωσα ότι το 1983 είναι η σωστή χρονιά και όχι το 1982. Σας ευχαριστώ και πάλι.

Κωνσταντίνος Ανδρουλάκης, 12-1-2021

Αρμενιανά ομοιοκατάληκτα Καλοκαιρινό Σινεμά

Τσοι μήνες του καλοκαιριού κάθε Τετάρτη βράδυ
ούλοι αδημονούσαμε να πέσει το σκοτάδι.
Ο Βενιανός ερχόταν να μας διασκεδάσει,
σινεμαδάκι έφερνε χανότανε η πλάση.

Για τεχνικό του σύμβουλο είχ' ένα Αρμενιανάκι,
που όλοι τον γνωρίζαμε ως Γιώργη Παπαγιαννάκη.
Άρτιος μηχανικός με λίγη μυωπία,
τη μηχανή επάλευε, μ' αληθινή μανία
και κόλλαγε τη μύτη του απάνω στην ταινία.

Σαν εκοβότανε το φίλμ, στου κόσμου μεσ' τη χάση
ο Γιώργης επροσπάθουσε τη μηχανή να φτιάσει.
Μπροστά στο μεγεθυντικό φακό έμπαιν' η κεφαλή του,
μεγέθη δυσθεώρητα η μύτη και τ' αυτί του.

Η μύτη του φαινότανε σαν λόφος στη Μαδάρα,
τα στρογγυλά του τα γυαλιά σαν δύο συγκλιά για γάλα.
-Χασάπη δώσε γράμματα, φώναζε η γαλαρία,
μα ο Γιώργης δεν χαμπάριαζε από αυτά τ' αστεία.

Σιγά-σιγά την έφτιαχνε και ξεκινούσε πάλι,
πυκνά χειροκροτήματα εις το βαθύ σκοτάδι.
Πολλές ταινίες είδαμε με ίδιο πάντα τρόπο,
ο Βενιανός μας έφερνε χαμόγελο στον τόπο.

Πίσω απ' το πανί πηγαίναμε ούλ' η παλιοπαρέα,
τζάμπα απολαμβάναμε και βλέπαμε ωραία.
Η πρώτη ταινία που είδαμε ήτανε η Αστέρω,
ταινία πολύ λυπητερή, όχι σπουδαίο έργο.

Κοινότυπο σενάριο, πολύ μεγάλος έρωσ,
στο έργο η Αλίκη μας δεν είχε καλό τέλος.
Ερωτευμένη ήτανε με ένα παλικάρι,
το Θύμιο που ο κύρης της δεν ήθελε να πάρει.

Απ' το μεγάλο της σεβντά τα λογικά της χάνει,
μέσα στην παραζάλη της εις τα βουνά την κάνει.
Δύο φορές κινδύνεψε απ' τα βουνά να πέσει,
και μυρωμένα λούλουδα από τσ' αγρούς να δρέψει.

Η Αστέρω επροβλήθηκε στο φούρνο του Μπολάνη,
κι ούλες οι αποδέλοιπες στου Τάσο το ντουκιάνι¹.
Λογοθετίδη είδαμε, Σταυρίδη, Αυλωνίτη,
πλημύρισε με σινεμά ολόκληρη η Κρήτη.

Πολλές φορές μας έφερνε Ξανθόπουλο να δούμε,
κι οι γράδες εβιαζόντανε κάτω να κατεβούνε!
-Θειά γιάντα στη χέρα σου βαστάς, ετούτο το μαντήλι;
-Ήρθαμε για να κλάψομε κι όχι σε πανηγύρι!

Παλιός Αρμενιανός

1. Μαγαζί, καφενείο, (τουρκ. dükkân)

Ο δαίμονας του τυπογραφείου

Στο προηγούμενο τεύχος 101, σελ. 11, στους στίχους του **Παλιού Αρμενιανού**, «**Αρμενιανά ομοιοκατάληκτα Αυστηρώς Ακατάλληλο**» ο δαίμονας του τυπογραφείου κατάφερε να εξαφανίσει τις ερμηνευτικές υποσημειώσεις, τις οποίες δημοσιεύουμε στο παρόν τεύχος, αν και αντιλαμβανόμαστε την δυσκολία την οποία δημιουργούμε στους αναγνώστες μας να καταλάβουν πλήρως το νόημα χωρίς το αρχικό κείμενο.

Πατανία ή μπατανία: κουβέρτα (τουρκ. battaniye)

Σημ: Παλιότερα πηγαίναμε στο σχολείο πρωί-απόγευμα.

Βουγιουκλάκη: Η γνωστή πρωταγωνίστρια, στην ταινία «Το ξύλο βγήκε απ' τον παράδεισο», απευθυνόμενη με δάκρυα στα μάτια στο Γυμνασιάρχη της (Τσαγανέα), μετά τη σφαλιάρα του καθηγητή της, Φλωρά (Παπαμιχαήλ) είπε: «το μόνο που ξέρω είναι ότι ζαλίστηκα και μετά από μισή ώρα έβλεπα πεταλούδες, πράσινες κόκκινες και κίτρινες».

Σακοτανύσει: Τραβώ το σακάκι κάποιου, φοβερίζω κάποιον, τον ανακαλώ στην τάξη.

Μοντεσσόρι: Το σύστημα Μοντεσσόρι είναι παιδαγωγικό σύστημα που εμπνεύστηκε

και εφάρμοσε επιτυχώς σε παιδιά, η μεγάλη Ιταλίδα παιδαγωγός, παγκόσμιας αναγνώρισης, Maria Montessori. Κατά το σύστημα αυτό το παιδί αντιμετωπίζεται ως ισότιμη προσωπικότητα με τον παιδαγωγό. Σε κάθε παιδί εφαρμόζεται ιδιαίτερη παιδαγωγική μέθοδος, συμβατή με τις πνευματικές και διανοητικές του ικανότητες. Επομένως κάθε γονέας που εμπιστεύεται το παιδί του σε μοντεσσोरιανή σχολή, είναι εκ των προτέρων βέβαιος ότι θα τύχει της βέλτιστης φροντίδας και προσοχής. Αντιθέτως στην Ελλάδα ακολουθήσαμε μέχρι προσφάτως το απαράδεκτο παιδαγωγικό σύστημα της Αρχαίας Σπάρτης κατά το οποίο: «Οι παίδες των Σπαρτιατών τα γράμματα εμάνθανον δερόμενοι», το οποίο, βεβαίως, ουδέποτε ακολούθησε η Αθήνα. Είναι χαρακτηριστική η φράση νεοέλληνα γονέα, ο οποίος την πρώτη ημέρα που παραδίδει το παιδί του στο δάσκαλο, του παρέχει την ελευθεριότητα να το σαπίσει στο ξύλο χωρίς όμως να του σπάσει κάποιο κόκαλο: «Δάσκαλε το κρέας (!!!!!) δικό σου, τα κόκαλα δικά μου».

Χουμά: Το υγρό που μένει μετά την τυροκόμηση του γαλακτος ή διαφορετικά ο ορός. Συνήθως χρησιμοποιείται ως ζωοτροφή.

Σπουδαίες διακρίσεις

Με νέες σπουδαίες διακρίσεις ολοκληρώθηκε η αγωνιστική παρουσία για τον Α.Σ. ΚΟΥΡΗΤΕΣ στο Πανελλήνιο πρωτάθλημα Ζίου-Ζίτσου που διεξήχθη τον Ιούλιο στο κλειστό γυμναστήριο «Παναγιώτης Σαλπέας» στον Πειραιά, υπό την αιγίδα της Ελληνικής Φιλιάθλου Ερασιτεχνικής Ομοσπονδίας Ζίου-Ζίτσου (Ε.Φ.Ε.Ο.Ζ.-Ζ).

Ο συγχωριανός μας, **Πατερράκης Νίκος** του Μάρκο, κατέλαβε την 3^η θέση στην κατηγορία του.

Η «Ελευθερόπολις» του εύχεται πάντα επιτυχίες στη ζωή του.

Με γεύση γκαζόζας στα χείλη: Η Κυριακή Βασάλου γυρίζει τον καλοκαιρινό χρόνο πίσω

Οι διακοπές που η παιδική μνήμη σχηματίζει ολοζώντανες και τις πλημμυρίζει με το ακατάλυτο κρητικό φως.

Σε όλη μου την παιδική ηλικία ένας ήταν ο καλοκαιρινός μας προορισμός, το χωριό μας στην Κρήτη – συγκεκριμένα οι Αρμένιοι Αποκορώνου στα Χανιά. Το χωριό μας απέχει μόλις 3 χλμ. από τη θάλασσα και 18 από τη Χώρα, όπως έλεγαν οι παλιοί τα Χανιά, τα οποία και επισκεπτόμασταν μια δυο φορές (και πολλές λέω) στη διάρκεια της τρίμηνης παραμονής μας εκεί. Τη δε θάλασσα την απολαμβάναμε δύο εβδομάδες τον Ιούλιο που ερχόταν για παραθερισμό η θεία μου (αδερφή της μαμάς μου) και ο Αβέρκιος, ο θείος μου, και άλλες τρεις τον Αύγουστο που ερχόταν με το αθηναϊκό ταξί του χωρίς καπέλο ο μπαμπάς μου για διακοπές. Θάλασσα, εκδρομές και βόλτες: όλα γίνονταν τον Αύγουστο.

Μαμά, γιαγιά, παππούς – η στενή καλοκαιρινή παρέα η δική μου και του κατά δύομισι χρόνια μικρότερου αδερφού μου – δεν οδηγούσαν, επομένως η πρόσβαση στην παραλία του διπλανού χωριού ήταν αδύνατη. Ο παππούς μόνο μια χρονιά εμφάνισε έναν γάιδαρο, αλλά ήταν ατίθασος, λέει, και δεν μας άφηναν να τον καβαλάμε. Επιτρεπόταν μόνο να τον κοιτάμε και να τον περιεργαζόμαστε – σαν ζωντανό αξιοθέατο ένα πράμα – και αυτό «με προσοχή».

Μια παρένθεση που έχει κάποιο ενδιαφέρον: ο μπαμπάς μου και ο Αβέρκιος, οι δυο γαμπροί δηλαδή, ήταν Πειραιώτες, με καταγωγή – συμπτωματικά και οι δύο – από τη Σαντορίνη. Κάθε λίγο λοιπόν θυμάμαι να γίνεται κουβέντα που περισσότερο εκφραζόταν ως επιθυμία παρά ως υπόσχεση να πάμε και ένα καλοκαίρι στη Σαντορίνη. Ε, δεν πήγαμε ποτέ. Ετσι ήταν όμως εκείνα τα χρόνια στον κύκλο μας τουλάχιστον. Αν είχες χωριό, πήγαινες στο χωριό σου και για να αστειευτώ και λίγο: πήγαινες στο χωριό σου και ώρες ώρες σου ερχόταν να κόψεις τις φλέβες σου από τη βαρεμάρα.

Ή και όχι. Εκείνα τα καλοκαίρια της πρώτης δεκαετίας της ζωής μου λοιπόν, αρχές του '80 με αρχές του '90 για να το προσδιορίσω χρονικά, η καθημερινότητα ήταν βαρετή και δημιουργική συγχρόνως. Περιλάμβανε σίγουρα πολύ παιχνίδι με τα άλλα δυο συνομήλικα κορίτσια του χωριού και με τον αδερφό μου – άλλοτε απλώναμε τις πετσέτες θαλάσσης, στήναμε μια πρόχειρη σκηνή και παίζαμε θέατρο στην αυλή και άλλοτε παίρναμε όλα τα παλιά κουζινικά από τις γιαγιάδες μας, αλεύρι που το ανακατεύαμε με νερό για να φτιάξουμε ζυμάρι και ένα σωρό λουλούδια και φύλλα από τις γλάστρες τους (στα κρυφά αυτό, για να μη μας κυνηγήσουν) και μαγειρεύαμε για το «εστιατόριό» μας. Είχαμε και κάποια επιτραπέζια, ενώ μεγαλώνοντας μπήκαν στη ζωή μας η ξερή, η αγωνία και το τάβλι. Ωρες ατελείωτες.

Υπήρχε βέβαια ωράριο σε όλα αυτά και μάλιστα αυστηρό. Τα μεσημέρια έπρεπε να είναι ο καθένας σπίτι του και να κάνουμε ψυχία. Ετσι κι εμείς βλέπαμε τηλεόραση, με χαμηλωμένο τον ήχο όμως για να μην ξυπνήσουν οι μεγάλοι. Άλλο βάσανο αυτό. Η υποχρεωτικά χαμηλωμένη ένταση του ήχου καθιστούσε αδύνατη την παρακολούθηση οποιουδήποτε προγράμματος, καθώς από τη μια είχαμε το πιο δυνατό ροχαλπτό του κόσμου που ανήκε στον παππού μου και από την άλλη τα πιο φωνακλάδικα τζιτζίκια της Κρήτης που έστηναν το πάλκο τους στην κρεβατίνα (όπως λέμε την κληματαριά) ακριβώς πάνω από τα κεφάλια μας και την τηλεόρασή μας. Παταγώδης αποτυχία δηλαδή. Στο τέλος την κλείναμε και πιάναμε το διάβασμα. Αν δεν έχεις τι άλλο να κάνεις, θα ανοίξεις και ένα βιβλίο τελικά. Υπήρξαν καλοκαίρια που είχα φτάσει να διαβάσω μέχρι και δέκα βιβλία τη σεζόν. Μια άλλη χρονιά πάλι, θα 'μουν δώδεκα χρόνων τότε, μαζί με τη φίλη μου τη Μαρία και για βοηθούς τα αδέρφια και τα ξαδέρφια μας φτιάξαμε την πρώτη και τελευταία μας καλοκαιρινή εφημερίδα: «Τα νέα των Αρμένων». Συλλεκτική έκδοση πια!

Θάλασσα μπορεί να μην πηγαίναμε συχνά, το πρόγραμμα όμως γέμιζε με πολλές καθημερινές δραστηριότητες. Και όχι μονάχα με παιχνίδι. Η γιαγιά είχε κότες – τις οποίες ταΐζαμε και μαζεύαμε τα αυγά τους από τις απίθανες κρυψώνες τους που μας υποδείκνυε η γιαγιά που ήξερε τα πάντα – και κουνέλια. Σε αυτά πηγαίναμε αυστηρά οι τρεις μας – εκείνη κι εμείς τα εγγόνια της –, γιατί η γιαγιά έλεγε ότι τα κουνέλια «ματιάζονται» και δεν έπρεπε να τα δει (και να τα θαυμάσει) κανένα άλλο μάτι πλην των δικών μας: ακόμη θυμάμαι τα σκόρδα που είχε κρεμασμένα στη μεριά των κουνελιών. Ακόμη περισσότερο θυμάμαι το βλέμμα της αν είχαμε κόσμο στο σπίτι και έλεγε κανένας ξένος ότι θέλει να δει

τα κουνέλια. Έψαχνε δικαιολογίες για να μην πλησιάσει κανείς.

Με τον παππού, πάλι, μοιραζόμαστε άλλες εμπειρίες. Με τον αδερφό μου διαγωνιζόμασταν ποιος θα τρέξει πιο γρήγορα την κατηφόρα του σπιτιού όταν εκείνος ερχόταν από το καφενείο για να του πάρει την κατσούνα (μαγκούρα) – ο δεύτερος έπαιρνε το ιδρωμένο του καπέλο – και πώς θα γινόταν η μοιρασιά στο τελάρο με τα τοπικά αναψυκτικά (δηλαδή πόσες γκαζόζες, λεμονάδες, πορτοκαλάδες και μπουράλ θα παίρναμε) όταν θα περνούσε από τον δρόμο ο γκαζοζάς. Η αγορά γινόταν κατόπιν σκληρής διαπραγματεύσεως λόγω διαφορετικών γούστων και εντέλει συμφωνίας και των τριών μερών που πραγματοποιούσαμε την κοινή αγορά (εγώ, ο αδελφός μου, ο παππούς). Μεσημέρι Ιουλίου, ο ήλιος καυτός και οι τρεις αγοραστές με το τελάρο με τα άδεια μπουκάλια κατεβαίναμε στον δρόμο (χωρίς σκιά, καπέλο, αντηλιακό – τι είναι αυτό;) και περιμέναμε τον γκαζοζά να περάσει. Αν περνούσε. Ο χρόνος κυλούσε αργά. Ο ήλιος μας έκαιγε, το ίδιο και η προσμονή.

– Παππού, θα έρθει;

– Θα περιμένουμε και θα έρθει. Ιντ' άλλο να κάνουμε, κοπέλια;

Και περιμέναμε. Και κάποια στιγμή ερχόταν.

Έτσι κάπως περνούσαν εκείνα τα καλοκαίρια.

Ο χρόνος κυλούσε αργά, οι μικρές και οι μεγαλύτερες απολαύσεις ήθελαν υπομονή και καμιά φορά κόπο. Ο παππούς και η γιαγιά έδειχναν τον δρόμο και την ίδια στιγμή οι φίλιες χτίζονταν, η κατανόηση και η αγάπη για τον τόπο μας και τους ανθρώπους του μεγάλωναν, μαζί και η φαντασία και η όρεξη για ζωή και για τα επόμενα πιο συναρπαστικά καλοκαίρια που θα ακολουθούσαν. Και πράγματι ακολούθησαν. Κι ας βαριόμασταν και λίγο κι ας μην τα καταλαβαίναμε και πολύ καλά όλα αυτά τότε.

Το Βαθύ Στενό αφανίζεται

Πριν αρκετά χρόνια τοποθετήθηκαν κάδοι σκουπιδιών στη συμβολή των δύο αγροτικών δρόμων απέναντι από την πόρτα του γηπέδου. Το σκεπτικό, αν έχω καταλάβει καλά, ήταν να εξυπηρετηθούν οι ταβέρνες του χωριού που σαν χώροι εστίασης δεν επιτρεπόταν να έχουν κάδους σκουπιδιών κοντά τους.

Λίγα χρόνια αργότερα οι κάδοι έφυγαν από τη συμβολή των δύο δρόμων, αφού η θέα τους δεν ήταν και τόσο τιμητική για το χωριό. Πήγαν 70 μέτρα πιο μέσα στο Βαθύ Στενό όπου μακριά από τα πολλά βλέμματα η κατάσταση ξεπέρασε κάθε αρνητική πρόβλεψη.

Δεν είναι μόνο οι 7 κάδοι που τα σκουπίδια είναι αδιάφορο αν πέφτουν μέσα ή έξω απ' αυτούς, είναι ότι για ένα διάστημα 50 βημάτων και από τις δύο πλευρές του στενού δρόμου συναντάς ό,τι άσχημο μπορείς να συναντήσεις σε μια μικρή χωματερή, όπως μπάζα, κλαδέματα, παλιά έπιπλα κοκ. Φορτηγά ανατρεπόμενα έρχονται και αδειάζουν το φορτίο τους.

Η οσμή από σάπια τρόφιμα όταν μετά τις 9 το βράδυ πέφτει ο αέρας διαχέεται στην περιοχή, την ένιωσα και στον Τζίτζικα έστω κάπως εξασθενημένη. Την κατάσταση εκμεταλλεύεται κι ο αέρας που μεταφέρει τα χάρτινα απορρίμματα παντού. (Και να μην αγνοήσουμε και μια άλλη κακή προοπτική, το χειμώνα το Βαθύ Στενό δείχνει τον άλλο του χαρακτήρα, μετατρέπεται σε μικρό χείμαρρο που σε μια μεγάλη βροχή κατεβάζει νερό για πολλές ώρες αφότου η βροχή έχει σταματήσει).

Θέλω να ρωτήσω ποιος άφησε να δημι-

ουργηθεί αυτή η κατάσταση, τί έλεγχος γίνεται στην εναπόθεση ή στην γρήγορη αποκομιδή των σκουπιδιών και στην σχετική τάξη του χώρου!

Όλα αυτά για το Βαθύ Στενό, έναν πολύ σκιερό αγροτικό δρόμο που «αγριεύει» τον περιπατητή με την πυκνή βλάστηση του αλλά τον αποζημιώνει με τα ελάχιστα τροχοφόρα που συναντά.

Φιλικά

13 Αυγούστου 2021
Χρήστος Τερεζάκης

ΥΓ: οι φωτογραφίες τραβήχτηκαν 31 Ιουλίου και 5 Αυγούστου.

Η Ρένα Τερεζάκη, η νέα επικεφαλής της δημοτικής παράταξης «Αποκόρωνα, Ενότητα - Ελπίδα και Προοπτική»

Η Ρένα Τερεζάκη είναι η νέα επικεφαλής της δημοτικής παράταξης «Αποκόρωνα, Ενότητα - Ελπίδα και Προοπτική», μετά την παραίτηση του Σταμάτη Σγουράκη.

Σε σχετική ανακοίνωση της παράταξης, τονίζεται ότι ο κ. Σγουράκης είναι «ένας έμπειρος αυτοδιοικητικός που έχει προσφέρει πολλά στον τόπο του, τα είκοσι και πλέον χρόνια της πολιτικής του πορείας, έδωσε παραίτηση από το Δ.Σ του Δήμου Αποκορώνου στερώντας τον Αποκόρωνα από τις γνώσεις του, το δημιουργικό του πνεύμα, τους αγώνες του, την πολιτική του διαίσθηση και τον τεκμηριωμένο λόγο του. Ένας άνθρωπος με ήθος και αρχές που εμείς οι συνεργάτες του τον εμπιστευτήκαμε και συμπορευθήκαμε στις τελευταίες εκλογές δίνοντας έναν αγώνα τίμιο ξεκάθαρο με κοινό στόχο την επίλυση των προβλημάτων του Αποκόρωνα».

Η παράταξη θεωρεί πως «με ένα «σύστημα» εναντίον μας και με τον τίμιο αγώνα μας από τη θέση της μείζονος αντιπολίτευσης, να μιλάμε χωρίς να ακουγόμαστε, να είμαστε εκεί αλλά να μη φαινόμαστε. Η φωνή του

ενός που πάντα υπερίσχυε των πολλών, οι αποφάσεις του Δ.Σ που από κυρίαρχο θεσμικό όργανο υποβαθμίστηκε σε όργανο γνωμοδοτικού χαρακτήρα».

Οι συνεργάτες του Σταμάτη Σγουράκη δηλώνουν πως «λυπούμαστε γι' αυτή του την απόφαση, όμως τη σεβόμαστε, την αποδεχόμαστε και μετά από συλλογική παρουσία και συζήτηση προχωράμε όλοι μαζί, ενωμένοι με νέα επικεφαλής στο συνδυασμό μας τη Ρένα Τερεζάκη».

Ο συνδυασμός «Ενότητα, Ελπίδα και Προοπτική», θα συνεχίσει να διεκδικεί το καλύτερο για τον Αποκόρωνα και τους Αποκορωνιώτες, με όλα του τα μέλη ενεργά -παρόντες και ίσο επιμερισμό ευθυνών. Ευχαριστεί τέλος τον κ. Σγουράκη «για τον όμορφο αγώνα που δώσαμε, που μας εμπιστεύτηκε, που ήταν εκεί όταν τον χρειαζόμασταν, που μας κράτησε ενωμένους. Σταμάτη σε ευχαριστούμε για τη συνεργασία. Εμείς συνεχίζουμε να αγωνιζόμαστε και να διεκδικούμε».

Άσχημη εικόνα κοντά στο νεκροταφείο των Αρμένων

Άσχημη είναι η εικόνα στο δρόμο που οδηγεί προς το νεκροταφείο των Αρμένων στον Αποκόρωνα. Ξέχειλοι οι κάδοι με απορρίμματα, πολλά εξ αυτών μαζί με μπάζα στο οδόστρωμα. Την ίδια στιγμή στη μάντρα του νεκροταφείου λίγα μέτρα παραπάνω βρίσκονται ένας σωρός από στέφανα δημιουργώντας άσχημη εικόνα. Η υπηρεσία καθαριότητας του Δήμου επιβάλλεται να παρέμβει στα συγκεκριμένα σημεία.

Γ. ΚΩΝ

Από τα «Χανιώτικα Νέα» της 24ης Ιουλίου 2021

Το στεφάνι της Πρωτομαγιάς

Το στεφάνι της Πρωτομαγιάς, παρά την πανδημία, δημιουργήθηκε, θεόρατο, και δέσποζε στην Πλατεία του χωριού μας, περιμένοντας την γιορτή του Αγίου Γιάννη του Κληδονάρη για να καεί, όπως μας είχε ενημερώσει στο προηγούμενο τεύχος «Ο κύριος Σύλλογος και η κυρά Συλλογίνα». Αν και οι συνθήκες δεν επέτρεψαν να γιορτάσουμε παραδοσιακά τον Κλήδονα, το στεφάνι το κάψαμε στην πλατεία του χωριού στις 26 Ιουνίου 2021. Συγχωριανοί, αλλά και επισκέπτες, θαύμασαν την πρωτοβουλία του Συλλόγου, ευχήθηκαν «και του χρόνου!» και συνέλεξαν πλήθος φωτογραφιών από την όμορφη βραδιά.

Αυτοί που φεύγουν...

Πέθανε στο Περιστερί Αττικής στις 24 Ιουνίου 2021 και ετάφη στο κοιμητήριο Περιστερίου, ο **Χαράλαμπος Φρεσκάκης**, συνταξιούχος ΟΤΕ, ετών 88. Ο Χαράλαμπος ήταν πατέρας του Χρήστου και του Γιώργου.

Ο Χρήστος και ο Γιώργος Φρεσκάκης προσέφεραν στην εφημερίδα μας, στη μνήμη του πατέρα τους Χαράλαμπου, 100 ευρώ.

Πέθανε στα Χανιά στις 2 Ιουλίου 2021 και ετάφη στις 4 Ιουλίου στο νεκροταφείο του Προφήτη Ηλία στους Αρμένους, ο **Μανώλης Πατεράκης**, διπλωματούχος της Σχολής Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του Πολυτεχνείου Κρήτης, ετών 26. Ο Μανώλης ήταν γιος του Γιάννη Πατεράκη και της Κορνηλίας Βιριράκη, και αδελφός της Νικολέτας.

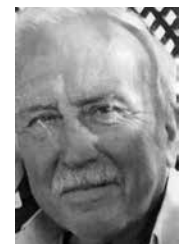
Πέθανε στα Χανιά και ετάφη στους Μαχαιρούς Αποκορώνου στις 4 Ιουλίου 2021, ο **Χρήστος Καλλιτσάκης**. Ο Χρήστος ήταν σύζυγος της Ιωάννας Καλλιτσάκη το γένος Κεκεδάκη και πατέρας του Γιάννη.

Πέθανε στους Αρμένους στις 13 Ιουλίου 2021 και ετάφη στο νεκροταφείο του Προφήτη Ηλία, η **Κλειώ Κοτρωνάκη**, το γένος Καλλιβρετάκη. Η Κλειώ ήταν χήρα του Μιχάλη Κοτρωνάκη και μητέρα του Στέλιο και της Ευαγγελίας.

Πέθανε στα Χανιά στις 21 Ιουλίου 2021 και ετάφη στις 22 Ιουλίου στο νεκροταφείο του Προφήτη Ηλία στους Αρμένους, ο **Δημήτριος Ματθαίου Παπαδάκης**, ετών 74. Ο Δημήτρης ήταν σύζυγος της Χριστίνας Παπαδάκη το γένος Μπριντάκη και πατέρας του Ματθαίου και της Δέσποινας.

Πέθανε στην Αθήνα και ετάφη στο νεκροταφείο των Αγίων Αναργύρων στις 6 Αυγούστου 2021, η **Αργυρώ Παπαδάκη** του Ματθαίου και της Δέσποινας, ετών 86. Η Αργυρώ ήταν αδελφή του Γιάννη Παπαδάκη.

Στη μνήμη των αδελφών του, Δημήτρη και Αργυρώς Παπαδάκη, και αντί στεφάνου, ο αδελφός τους Ιωάννης Ματθαίου Παπαδάκης προσέφερε στην εφημερίδα μας το ποσό των 100 ευρώ.

Πέθανε στους Αρμένους στις 17 Αυγούστου

2021 και ετάφη στις 18 Αυγούστου στο νεκροταφείο του Προφήτη Ηλία στους Αρμένους, ο **Δημήτριος Γεωργίου Βασμουλάκης**, ετών 74. Ο Δημήτρης ήταν σύζυγος της Ρίτσας Βασμουλάκη το γένος Στεφανοπούλου και πατέρας του Γιώργου και της Αναστασίας.

Πέθανε στον Πειραιά όπου και ετάφη στο νεκροταφείο της Αναστάσεως, στις 6 Σεπτεμβρίου 2021, η **Δαραβέλα Ζαχαρένια**, ετών 82 το γένος Γερουλάκη. Η Ζαχαρένια ήταν σύζυγος του Διονύση Δαραβέλα και μητέρα της Έλενας και του Μάκη.

Πέθανε στις 8 Αυγούστου 2021, στην Αθήνα, ο **Γεώργιος Βασιλάκης** του Ματθαίου και της Μαρίας (το γένος Τερεζάκη Μιχαήλ) ετών 73, συνταξιούχος ναυτικός και ετάφη στο νεκροταφείο της Σούδας.

Η «Ελευθερόπολις» εκφράζει τα θερμά της συλλυπητήρια σε όλους τους συγγενείς.

Στις 6 Σεπτεμβρίου 2021 έφυγε από τη ζωή η αγαπημένη μας **Αδαμαντία (Διαμαντούλα) Τερεζάκη**, χήρα Ευαγγέλου Τερεζάκη, η οποία ζούσε στη Νότιο Αφρική και είχε έλθει για τις καλοκαιρινές της διακοπές στην Ελλάδα, όπως συνήθιζε κάθε χρόνο. Η ταφή έγινε στο Α΄ Νεκροταφείο Αθηνών στις 11/9/2021.

Σοφία Ελ. Τερεζάκη

Δημήτρης Βασμουλάκης Ο εξαδέλφος, ο συνεργάτης

Μετά τη φωτιά του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου των πρώτων παιδικών χρόνων, που τα έζησα στο πολύ όμορφο ορεινό χωριό της ιστορίας και της αντίστασης τη Ραμνή ήρθαν τα μεταπολεμικά και μετεμφυλιακά ειρηνικά εφηβικά και νεανικά χρόνια. Ένα μέρος από αυτά τα χρόνια τα πέρασα στο παραδεισένιο χωριό της ιστορίας και του υδάτινου πλούτου, τους Αρμένους Αποκορώνου.

Αγκαλιά με το χωροχρόνο τα Λευκά Όρη στέλνουν κατευθείαν, με ένα υπόγειο δρόμο, το χρυσάφι τους το παγωμένο τους νερό στον Πλάτανο στους Αρμένους.

Αδέλφια μου έγιναν στους Αρμένους ο Γιάννης και ο Δημήτρης Βασμουλάκης, στο σπίτι των θείων μου Γιώργη και Δέσποινας Βασμουλάκη, το γένος Βαγιωνάκη.

Από τα παλαιότερα χρόνια, από τότε που ο παππούς μας Γιάννης Βασμουλάκης παντρεύτηκε την Χρυσάνθη Αναστασιάδη, αδελφή του Ανέστη Αναστασιάδη ήρωα της επανάστασης του 1897 στο Ακρωτήριο, που έδωσε και την ζωή του στον αγώνα αυτό και υπήρξε συναγωνιστής και συνεργάτης του Ελευθερίου Βενιζέλου, στο σπίτι αυτό έζησαν άνθρωποι της αλληλεγγύης και της κατανόησης, για τους άλλους ανθρώπους.

Ο Δημήτρης Βασμουλάκης έγινε συνεργά-

της μου στο πολιτικό μου γραφείο τα χρόνια που ήμουν βουλευτής Χανίων. Εξαδέλφος - αδελφός και έμπιστος συνεργάτης. Πάντοτε ο Δημήτρης ενδιαφερόταν με αφοσίωση για τα προβλήματα του Νομού μας, της ιδιαίτερης επαρχίας μας του Αποκόρωνα και, όπως ήταν φυσικό, και για τα προβλήματα και τους ανθρώπους του χωριού του, των Αρμένων. Άλλωστε όποιος αγαπά το χωριό του αγαπά όλο τον κόσμο.

Ο Δημήτρης έφυγε τόσο ξαφνικά και λύπησε τόσο πολύ τους αγαπημένους του, τη σύζυγό του Ρίτσα, την κόρη του Νατάσα και τον γιο του Γιώργο, τον αδελφό του Γιάννη, τους άλλους συγγενείς και τους φίλους.

Η εκκλησία μας απεύχεται τον αιφνίδιο θάνατο και τον θεωρεί σκληρό. Πολλοί λένε ότι υπάρχει και η άλλη πλευρά, το ότι αυτός που φεύγει ξαφνικά δεν βασανίζεται και δεν βασανίζει τους δικούς του. Ο Δημήτρης μας αποχαιρέτησε με αυτό τον τρόπο. Όσο ζούμε θα τον θυμόμαστε γελαστό και αισιόδοξο.

Στο σπίτι των Βασμουλάκηδων, στο σπίτι των εξαδέλφων μου Γιάννη και Δημήτρη, χάρις βέβαια και στους γονείς τους που με θεωρούσαν τρίτο τους γιο, έζησα ευτυχισμένα παιδικά εφηβικά και νεανικά χρόνια, που μου απάλυναν την φοβερή εμπειρία του πολέμου.

Στον Δημήτρη που έφυγε ξαφνικά και νωρίς, σε όλους όσους φύγανε προηγουμένως αλλά και σε όλους εμάς, μέλη ενός ευρύτερου συγγενικού κύκλου, που ζήσαμε στο τόσο φιλόξενο αυτό σπίτι και βρισκόμαστε ακόμη στη ζωή, αφιερώνω λίγους στίχους:

Το ευτυχισμένο, έρημο σπίτι

Στην αυλή του σπιτιού
δεν υπάρχουν πια οι άνθρωποι,
που κάθε πρωί έλεγαν τις ιστορίες τους,
τα όνειρα και τις αγωνίες τους.
Το τρένο της ζωής έχει φύγει.
Αυτό που έμεινε δεν είναι ο έρημος
από τους περαστικούς επιβάτες
θλιβερός σταθμός ενός τρένου.
Είναι το ευτυχισμένο, έρημο
από τους μόνιμους κατοίκους του σπίτι.
Από αυτούς που τόσο πολύ το αγάπησαν,
που το έβλεπαν πάντοτε
σαν να ήταν η πρώτη φορά.
Ίσως φανούν νέοι μόνιμοι κάτοικοι
που θα καθίσουν στην αυλή και θα πουν,
οι άνθρωποι φεύγουν, η ζωή συνεχίζεται!

Σήφης Δημ. Μιχελογιάννης
τέως βουλευτής

Ετήσιο Μνημόσυνο Χαράλαμπου Στρ. Μπουρνάζου

Την Κυριακή 6 Ιουνίου 2021, στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου Αρμένων, ο Σύλλογος Αρμενιανών Αττικής ο «ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ» πραγματοποίησε το ετήσιο μνημόσυνο του εκλεκτού ιστορικού συγχωριανού μας Χαράλαμπου Μπουρνάζου, εις ένδειξη ευγνωμοσύνης για την πολύχρονη προσφορά του στο σύλλογο. Δημοσιεύουμε την ομιλία που εκφώνησε ο Πρόεδρος του Συλλόγου.

Ετήσιο Μνημόσυνο Χαράλαμπου Στρ. Μπουρνάζου

Έκτα που πήγες έδωκες αξία
και τον Άδη
και άφηκες όλους εμάς
να ζούμε στο σκοτάδι.

Αιδεσιμότητα κ. Γεν. Διευθυντή του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και Μελετών Ελευθέριος Βενιζέλος κ. Παπαδάκη, κ. Πρόεδρε του Ελληνικού Τμήματος του Συλλόγου Φίλων Ν. Καζαντζάκη και Πρ. Βουλευτή κ. Σήφη Μιχελογιάννη, Σεβαστό εκκλησίασμα,

Ξεχωριστό σημείο μνήμης τιμής και αναφοράς για το χωριό μας ο Χαράλαμπος Στρ. Μπουρνάζος, ακολουθώντας τη μοίρα του ανθρώπου μας άφησε πριν ένα χρόνο, και παράλληλα πολλές παρακαταθήκες για τους Αρμένους και τους Αρμενιανούς, αλλά και για τον Αποκόρωνα κι ολόκληρη την Κρήτη. Παρακαταθήκες που έχουν να κάνουν με την ιστορία, τη λαογραφία, αλλά και με τα ήθη και έθιμά μας. Ιστορικός ερευνητής ο Μπάμπης είχε αστείρευτες αρετές. Σίγουρα δε θα δεχόταν το σημερινό μνημόσυνο στον εαυτό του από ευγένεια και σεβασμό στον τόπο του. Ο Σύλλογος όμως, μετά από ομόφωνη απόφαση του Δ.Σ. το πραγματοποιεί σήμερα ως ιδιαίτερη υποχρέωση και σεβασμό στη μνήμη του, αφού υπήρξε ιδρυτικό μέλος του Συλλόγου 41 χρόνια πριν το 1980, όπως και νονός του -αφού δική του πρόταση ήταν να ονομασθεί «ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ»- βγάζοντας

έτσι στην επιφάνεια έναν άλλο συγχωριανό ιστορικό που μέχρι τότε για τους περισσότερους ήταν άγνωστος, πρόταση που έγινε αποδεχτεί από τα άλλα ιδρυτικά μέλη τον Γιώργο Μανανάκη, τον Μιχάλη Τερεζάκη, τον Μιχάλη Καβρουλάκη, τον Γιάννη Βαγιωνάκη και τον Βασίλη Μαραγκουδάκη. Σαν νέος, η ανησυχία του για τα κοινά τον επηρέασε, και ενασχολούμενος με την τότε πολιτική κατάσταση βρέθηκε να ταλαιπωρείται από το Ελληνικό καθεστώς και τις συνθήκες της εποχής. Σπουδάζοντας και αποφοιτήσας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο ασχολήθηκε και για βιοποριστικούς λόγους με τα οικονομικά, εργαζόμενος σε πολλές εταιρίες κάνοντας και τον καθηγητή σε πολλές ιδιωτικές σχολές.

Το μεγάλο του πάθος όμως ήταν η ιστορική έρευνα και καταγραφή στοιχείων ώστε να έχει πλήρη και τεκμηριωμένη εικόνα των γεγονότων, έτσι ώστε να παραμείνουν καταγεγραμμένα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να τον συμβουλευονται πάρα πολλοί και να κάνει πολλές δημοσιεύσεις σε εφημερίδες και περιοδικά. Υπήρξε εξ άλλου και τακτικός συνεργάτης με πολλές αξιόλογες παρουσίες και στα Χανιώτικα Νέα, όπως και σε πολλά οικονομικά περιοδικά. Μεγάλη του αγάπη και ανησυχία ο Σύλλογος και η Εφημερίδα του, υπηρετώντας την με δημοσιεύματά του ως και το τελευταίο φύλλο της εν ζωή. Μεγάλο το ενδιαφέρον του σε όλες μας τις τηλεφωνικές επαφές. Ιδρυτικό μέλος και μέλος του Δ.Σ. για 8 συνεχή χρόνια του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και Μελετών Ελευθέριος Βενιζέλος, του οποίου οι γνώσεις ήταν πάντα θετικές για το Ίδρυμα. Άξιος συνεχιστής ο γιός του Στρατής σήμερα.

Ήδη ο Μπάμπης χρησιμοποιώντας τη φράση του φίλου του και φίλου μου Βαγγέλη Κακατσάκη -ως ει παρών- θα λέει «Γιάννη πολλά λες μωρέ παιδί μου ευχαριστώσε μα δε χρειάζεται». Δε θα σας κουράσω άλλο εγκωμιάζοντας τον εκλεκτό

συγχωριανό Γέρω Χαράλαμπε, όπως υπογράφε τα τελευταία χρόνια.

Αφού εκφράσω τα από καρδιάς ειλικρινή μου αλλά και όλου του Δ.Σ. του Συλλόγου συλλυπητήρια στη σύζυγό του Άννα και το γιού του Στρατή, να τους ευχαριστήσω που αποδέχτηκαν τη πρόταση του Συλλόγου στην πραγματοποίηση του σημερινού μνημοσύνου, να τους προτρέψω να κρατήσουν την ανθοδέσμη των όμορφων αναμνήσεων ως παρακαταθήκη και φάρο οδηγό, και θα κλείσω με τα λόγια που χρησιμοποιούσε ο Μπάμπης αποβγάζοντας όπως έλεγε κάποιον Αρμενιανό στο αιώνιο ταξίδι του, λέγοντας τ' όνομά του τούλεγε «άμε παιδί μου στο καλό και στη καλή την ώρα κι όπου περνάς ο δρόμος σου τριαντάφυλλα και ρόδα».

Και από εμάς όλους,

**Ρόδα και τριαντάφυλλα
νάχεις στο πέρασμά σου
τ'άφησες αποτύπωμα
στη Κρήτη τη δικιά σου.
Έφυγες και μαράθηκαν
τ' Αρμένους οι πλατάνοι
δυσαναπλήρωτο κενό
π' ο νούς μας δε το βάνει.**

Με την ευκαιρία ο Σύλλογος αλλά και γω προσωπικά θέλουμε να εκφράσουμε την οδύνη και τα συλλυπητήριά μας και για τον χαμό του εκλεκτού συγχωριανού Αντώνη στους οικείους του και να ευχηθούμε να σταματήσει η απώλεια νέων ανθρώπων στο χωριό μας κ' ιδιαίτερα από την οικογένεια των Χαλβαδάκηδων. Ο χαρακτήρας κ' η ανιδιοτέλεια του Αντώνη θα λείψουν από το χωριό, την Αρχαιολογία, αλλά και από την λειτουργία κάθε Αύγουστο στον Άγιο Αντώνη που βρίσκεται στη χαλέπα του με τα κέρασμά του, του βραστό και του κρασιού σε συγγενείς και φίλους.

Ο Θεός ας αναπαύσει και συγχωρήσει και τους δύο.

Γιάννης Τερεζάκης

Πένθος για τον Μανώλη Πατεράκη

Στη μνήμη του, το Πολυτεχνείο Κρήτης εξέδωσε την ακόλουθη ανακοίνωση:

Για μία ακόμη φορά, η Πολυτεχνική Κοινότητα βιώνει την τραγική απώλεια ενός νεαρού μέλους της που έπεσε θύμα της ασφάλτου. Ο λόγος για τον 26χρονο Μανώλη Πατεράκη, Διπλωματούχο της Σχολής ΗΜΜΥ, ο οποίος το πρωί της Παρασκευής 2 Ιουλίου

σκοτώθηκε σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα. Όπως αναφέρει το Ίδρυμα σε ανακοίνωσή του, ο Μανώλης ολοκλήρωσε τις σπουδές του το περασμένο καλοκαίρι με την παρουσίαση της διπλωματικής του εργασίας με θέμα τον «Σχεδιασμό και Ανάπτυξη Διαδικτυακού Εργαλείου για την Ενεργειακή Ανάλυση Ηλεκτρικών Εγκαταστάσεων Κτιρίων» για

να λάβει το Δίπλωμα του Ηλεκτρολόγου Μηχανικού και Μηχανικού Υπολογιστών.

Σε ανακοίνωσή της, η Πρυτανεία του Ιδρύματος, «εκφράζοντας το σύνολο της Πολυτεχνικής Κοινότητας, συμπάσχει και συμπαραστέκεται στην οικογένεια του αδικοχαμένου Μανώλη και στους οικείους του».

Στη θεία Χριστίνη...

Ένας χρόνος πέρασε από 'κείνο το θλιβερό απόγευμα της 14^{ης} Μαΐου. Το 'γραψε η μοίρα να φύγεις για το μεγάλο και παντοτινό ταξίδι. Εκεί... με τους δικούς μας!

Τούτα τα λόγια γράφονται αυθόρμητα, ανεπιτήδευτα, από καρδιάς. Θεε η συγγένεια; Θεε οι παιδικές αναμνήσεις στο σπίτι της γιαγιάς; Θεε το ότι μου έδωσες κουράγιο και δύναμη με τα λόγια σου σε δύσκολες μέρες; Θεε τα προτερήματα και

η εν γένει προσφορά σου; Όλα αυτά μαζί υπαγορεύουν αυτά τα λόγια ως φτωχή νεκρολογία.

Από μικρή θυμάμαι να είμαι δεμένη με την οικογένεια, «τη θεία Χριστίνη και τα παιδιά της». Είχες την τύχη να ζήσεις ένα περίπου αιώνα! Με αξιοπρέπεια! Από νωρίς στη βιοπάλη. Μεγάλωσες και χάρηκες τρία αξιαγάπητα παιδιά, τον Γιώργη, την Ειρήνη και τον Γιάννη που σου χάρισαν με τη σειρά

τους επτά εγγόνια και δέκα δισέγγονα!
Θα σε θυμάμαι!

Νεκρός δε λογαριάζεται
όποιος στον τάφο μπαίνει,
μόνο όταν αποξεχαστεί
ο άνθρωπος πεθαίνει.

Η ανιψιά σου,
**Κυριακή Μαραγκουδάκη
Καλλιβρετάκη**

ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ

Πέρυσι τέτοια εποχή μετά από άλλη μια δύσκολη και γεμάτη πρωτόγνωρες εμπειρίες χρονιά ένιωσα υπερήφανη και χαρούμενη που η κατά πολύ μικρότερη ξαδέλφη μου **Ειρήνη Ναϊσίδη** -η οποία μεγάλωσε αλλά στην καρδιά μου θα είναι πάντα

η μικρή μου Ειρήνη- πέρασε στο τμήμα Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης του Πολυτεχνείου της πόλης μας. Φέτος τη σκυτάλη πήρε ο ξάδελφός μου ο **Αντώνης Καλλιβρετάκης** που ανταμείφθηκε για τον κόπο του και συγκέντρωσε 19.615 που του εξασφάλισαν την εισαγωγή του στη σχολή Πολιτικών Μηχανικών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Η συγκίνηση και η χαρά μου απερίγραπτη που αυτά τα παιδιά τόλμησαν να διαγωνιστούν και κατάφεραν να βάλουν τα πρώτα γερά θεμέλια για να χτίσουν το μέλλον τους. Εύχομαι να είστε πάντα καλά, να πραγματοποιείτε τα όνειρα σας, να προοδεύετε και να μας κάνετε περήφανους! Τίποτα να μη σταθεί εμπόδιο στην εξέλιξή σας!! Κι αν βρεθεί να έχετε τη δύναμη να το προσπελάσετε!

Με πολλή αγάπη, οι ξαδέλφες σας,

**Μαριλένα και Δήμητρα
Μαραγκουδάκη**

ΣΣ. Οι Μαριλένα και η Δήμητρα
είναι κόρες της Κυριακής
Μαραγκουδάκη Καλλιβρετάκη

Νέες επιτυχίες

Μεγάλες στιγμές για τα Χανιά και τον Ναυτικό Όμιλο στο Παγκόσμιο Πρωταθλήματος Νέων - Νεανίδων Τεχνικής Κολύμβησης που διεξήχθη τον Ιούνιο του 2021 στο Λινιάνο της Ιταλίας.

Πολλά μπράβο στον συγχωριανό μας, **Ιάσωνα Χίνο**, που αναδείχτηκε 5^{ος} Παγκόσμιος Πρωταθλητής στα 400 μέτρα επιφάνειας στην Τεχνική Κολύμβηση, την πρώτη ημέρα του Παγκόσμιου Πρωταθλήματος.

Ο Ιάσωνας ολοκλήρωσε την παρουσία του στο παγκόσμιο με μία ακόμα υψηλή θέση και συγκεκριμένα την 6^η, την οποία κατέλαβε στον τελικό των 800μ. επιφάνειας με χρόνο 6:49.38.

Η «Ελευθερόπολις» του εύχεται πάντα επιτυχίες στη ζωή του.

Η εκατόφυλλη «Ελευθερόπολις»

Για μια ακόμη φορά τα «Χανιώτικα Νέα», στις 27 Ιουλίου 2021, αναφέρθηκαν στην εφημερίδα μας, με σχόλιο του Στ.Γ.Κ. για τα 100 φύλλα της «Ελευθερόπολις»:

«Δεν είναι εύκολο στους χαλαιπούς καιρούς μας να διατηρήσεις “ζωντανό” ένα τοπικό έντυπο. Και μάλιστα για ένα τέταρτο του αιώνα (και παραπάνω), με 100 συνολικά φύλλα και χωρίς τακτικούς συνδρομητές!

θα μπορούσαν να κρατήσουν “εν ζωή” την τόσο αξιόλογη τριμηνιαία εφημερίδουλα. Το σημαντικότερο είναι ότι μπορεί κανείς να βρει όλα τα φύλλα της εφημερίδας “Ελευθερόπολις”, αλλά και το σπουδαίο βιβλίο του Αρμενιανού Κριτοβουλίδη στην ηλεκτρονική δ/ση: www.armenoi.gr.

Τα συγχαρητήρια μας, σε όλους τους συντελεστές της και η ευχή μας να τα

Μόνο το μεράκι των ιδρυτών της Αρμενιανών, αλλά και η συμβολή πολλών λογίων, όπως ο Χαράλαμπος Μπουρνάζος, ο γιος του Στρατή, καθώς και πλήθους άλλων σπουδαιών συνεργατών η έκτακτη συμβολή,

χιλιάσουν: γράφουν έτσι μια “ωραία ιστορία/παρακαταθήκη” του τόπου τους, τους Αρμένους, για τις επόμενες γενιές».

Στ.Γ.Κ.

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΣ

Το περασμένο τρίμηνο λάβαμε από τους αγαπητούς αναγνώστες τα παρακάτω ποσά ως οικονομική ενίσχυση της εφημερίδας μας. Τους ευχαριστούμε όλους θερμά.

Καβρουλάκη Δημήτρη του Εμμανουήλ	Αθήνα	20 €
Πρωτοπρεσβύτερο Καβρουλάκη Εμμανουήλ	Αθήνα	30 €
Πατεράκη Γιάννη	Χανιά	50 €
Πολιτιστικό Σύλλογο Αρμένων	Αρμένιοι	100 €
Βιριράκη Δημοσθένη και Μαρινάκη Αθηνά	Αθήνα	40 €
Αβέρκιο Δεωνά	Αθήνα	20 €
Πανόπουλο Γιώργο	Αθήνα	30 €
Πιπεράκη Μανώλη	Αθήνα	30 €
Πριπάκη Τάκη	Αθήνα	
Πριπάκη Πατσουράκη Ελισάβετ Χανιά Πριπάκη Κουρκούτα Ερασμία Λαμία		150 €
Λεντάρη Γιάννη	Αθήνα	50 €
Τσακίρακη Άγγελο και Νίκο	Αθήνα	50 €
Ορφανάκη Μιχάλη	Αρμένιοι	20 €
Λεντάρη Σταύρο και Γιάννη στη μνήμη της θείας τους Άννας Λεντάρη	Αθήνα	50 €
Τερεζάκη Ειρήνη του Μανώλη	Χανιά	50 €
Παπαγιαννάκη Κατερίνα	Χανιά	50 €
Τσιτσιρίδη Κλαίρη	Χανιά	50 €
Ανώνυμο		50 €
Καλλιβρετάκη Νικολάου Ευαγγελία	Χανιά	20 €
Παπαγιαννάκη Ζωγραφάκη Νίτσα	Χανιά	20 €
Αντωνάτο Μάκη	Αθήνα	20 €
Πατεράκη Μαριάννα	Αθήνα	30 €
Χριστοδουλάκη Νίκο του Ιωάννη	Αθήνα	50 €
Ζουμπάκη Κώστα	Αρμένιοι	20 €
Πιπεράκη Σιώρη Μαίρη	Αθήνα	20 €
Σολινδάκη Εμμανουήλ	Χανιά	30 €

Καραγιαννάκη Φακίρη Κατίνα	Χανιά	20 €
Μουντουκαλάκη Ειρήνη	Αθήνα	25 €
Κουρομιχελάκη Γιώργο	Αρμένιοι	25 €
Ντίλη Κατερίνα	Χανιά	30 €
Φρεσκάκη Χρήστο και Γιώργο στη μνήμη του πατέρα τους Χαράλαμπου	Αθήνα	100 €
Μπουλιτσάκη Μαριάνθη	Χανιά	30 €
Τσιτσιρίδη Κατερίνα του Ιωάννη	Χανιά	50 €
Πολυχρονάκη Μαρία χήρα Ιωάννη	Αθήνα	20 €
Παπαδάκη Γιάννη του Ματθαίου	Αθήνα	20 €
Παπαδάκη Γιάννη του Ματθαίου στη μνήμη των αδελφών του Δημήτρη και Αργυρώ	Αθήνα	100 €
Μαραγκουδάκη Ντίνο	Χανιά	30 €
Πατνιωτάκη Σταύρο	Χανιά	60 €
Μαντωνανάκη Τούλα	Χανιά	50 €
Κουρομιχελάκη Αντώνη	Χανιά	20 €
Χαριτάκη Κόρκος Τέρρυ 50 δολ. USA	USA	40 €
Λαμπαθάκη Βασίλη στη μνήμη Δημητρίου Βασμουλάκη	Αθήνα	200 €
Οικογένεια Δημητρίου και Ιουλίας Σούμπουρου στη μνήμη του Γεωργίου Βασιλάκη του Ματθαίου και της Μαρίας (το γένος Τερεζάκη Μιχαήλ), συνταξιούχου ναυτικού		50 €

Οι οικονομικές προσφορές μπορούν να κατατίθενται στο λογαριασμό GR9001101560000015676103433 της Εθνικής Τράπεζας δηλώνοντας στην τράπεζα το όνομά σας, ή να αποστέλλονται με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση: Τσακίρακις Γιάννης, Σουλίου 124, 173 42 Αγ. Δημήτριος και στη συνέχεια να ενημερωσετε την εφημερίδα στο τηλέφωνο 210-9916613, για να σας σταλεί η σχετική απόδειξη.